

ILINNIARTITSISOQ

AGGUSTI 2023

Inatsisartut Naalakkersuisoqarfiillu kommuninut unammillertutut pissusilersoraluttuinnartut kommunillu meeqqat atuarfiannik ingerlatseriaasiat....

Allattoq: Elna Heilmann, IMAK-imi siulittaasoq

PINGAARNERUTITAQ

Ullumikkut Nunatsinni meeqqat atuarfiini aqutsineq kommunini tallimaasuni tamaginni assigiinngitsutigit naammaginangitsumik aqunneqarput. IMAK-imit isumaqarpugut takusinnaallugulu meeqqat atuarfiat aqunneqarnermigut ingerlanneqarnermigullu pitsaanerpaajungitsumik ingerlanneqartoq. Maluginiartakkattalu ilagivaat sulinermit isumaqatigiissutitut inatsisinillu ilisimasakinneq, ilaatigullu nukissaaleqineq sipaarniarnerlu pequtugalugit amerlasuuni aqutsineq pitsaangitsumik inissisimasoq, tamannalu aamma perorsaanikkut ilikkartitsiniarnermillu suliniarnermut pitsaangitsumik sunniuteqartartoq.

Namminersornerullutik Oqartussat meeqqat inuusutuaqqallu siunissami ingerlalluarnernissaannik ilinniagaqartullu amerlanerulernissaannik anguniagaqarnermik oqariartuuteqarnerat IMAK-imit isumaqatiginartinneqaraluartoq, taamaattoq IMAK-imi isumaqarpugut iliuutsit suliniutigineqalersullu anguniakkanut naleqqutinnngitsumik ineriartortinneqalersut. Tamannalu IMAK-imit sakkortuumik uparuarniarparput. IMAK-mit isumaqarpugut Inatsisartuni partiit tamarmiullutik 2023-mut aningaasanut inatsimmut isumaqatigiissuteqarnermikkut Højskolini immaqalu allani misilitsinnissamik siunertaqartumik (NUKI) inuusuttunik atuartsilernissaat meeqqanut meeqqat atuarfiiniittunut sunniuteqarnerlussasoq.

Ilinniartitsisut ilinniarsimasut atuarfippassuarni amigaataareersut Inatsisartut Naalakkersuisullu suliniutaannit suli-sorineqassallutik nusunneqassapput, taamaallunilu Namminersorlutik Oqartussat kommuninut unammillertutut inississallutik, tamanna annertuumik ernumanartoqartipparput akuersaaruminaatsillugulu.

Inatsisartut naalakkersuinikkullu siunnerfigineqartut.

IMAK-imit isumaqarpugut Inatsisartuni partiit tamarmiullutik 2023-mut aningaasanut inatsimmut isumaqatigiissuteqarnermikkut iliuuseriniagaat kingusinaarluni “annaassiniaanertut” taasariaqartoq, ukiorpassuarni “annaassiniaasaqattaagin-narnissamik” kinguneqartussaq. IMAK-imit sinerissamut angalaqqammerpugut ilaasortarpassuagullu peqatigeqqammerlugit. Ilinniartitsisut pisortallu naapitatta meeqqat atu-
arfianneersut amerlanerpaartaasa oqariartuutigaat meeqqat immikkut ikiorsigassat atualerlaaniit aallartittartut amerligalut-
tuinnartut. Meeqqat taakkua meeqqat atuarfianni pitsaasumik

angusaqarlutik ingerlassagunik mikineriniit takussutissarta-
limmik iliuuseqarfigineqartariaqarput.

Maannakkut Inatsisartut iliuuseriniagaat tassaavoq, aatsaat meeqqat inuusuttuarangortut meeqqat atuarfiat qimalluin-
nalerpassuk iliuuseqarfigineqartarnissaat, iliuuseqartussallu
tassaassasut toqqaannartumik kommuninut attuumassuteqan-
ngitsut. Majoriami periarfissat atuuteriinnngillat?

Ukiuni kingullerni Namminersorlutik Oqartussat suliniutaat
assigiinngitsut aningaasarpassuarnik nalillit nukinnik sineris-
sameersunik qitiusumut katersuisuupput, taakkualu qitiusu-
mit sinerissami “annaassiniaasussatut” atorneqalertarlutik.

Soormi Namminersorlutik Oqartussat kommuninut nukiit
annertusarlutik siammarternianngilaat, piffinnilu inerisaanerit
nukittorsaanerillu aallullugit?

Qulaani pineqartut saniatigut kommunini ilinniartitsi-
suusunut ilinniaqqinnissamut pikkorissarnissamullu aningaas-
saliissutaasartut Naalakkersuisut Inatsisartullu aningaasa-
liissutitik millilileriuarnerisigut nungulluinnarneqalerput.
Namminersorlutik Oqartussat nunatsinni meeqqat atuarfiinut
annertuumik piunasaqarlutillu anguniagaqartitsiniarnerat
ingerlanniarnearpoq, tamanna ajunngilluinnarpoq pisari-
aqarlunilu. Qulaanili taaneqareersutut Namminersorlutik
Oqartussat meeqqat atuarfiat annertooujussuarmik sipaar-
niarfigaat. Ilinniartitsisut pikkorissartarnerannut taamatullu
ilinniaartitsisut qaffasinnerusumik ilinniaqqittarnerannut
aningaasaliissutit annikillilerneqarnerujussuarneqarneratigit.
Taakkununggattaq ilaavoq aningaasanut inatsit aqutugalugu
Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmut aningaasaliissuta-
asartut ukiuni kingullerni annikillisikkaluttuinnarneqarneri,
taamaakkaluartorlu Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik suli
suliassanik annertuumik nutaanik aningaasaliiffigineqanngitsu-
nik suliassorsorneqarluni. Taakkualu tamarmik meeqqat atu-
arfiannut siuarsaanissamut atugassaareersunut annikillisaqa-
taapput.

Taarsiullugu meeqqat atuarfiinut toqqaannaq aningaasa-
liinerunngitsut suliniuterpassuit Naalakkersuisoqarfinit,
Aqutsisoqarfinit allaniillu meeqqat atuarfiinut milorujus-
suunneqarput; socialemut tunngasut, pinaveersaartitsinermit,
peqqinnermut tunngasut, Kalaallit Meerartaannit suliniutit,
Unicef-imeersut suliniutit arlallit il.il. Tamakkualu qulaaniit
naalakkiutitut isaanneqakkajupput ilinniartitsisut atuartsinis-
samut pilersaarutigeriigaannik allanguinermik pinngitsoorne-

rannilluunnit kingunegartartumik.

Ilinniartitsisutut ilinniarsimasut ilinniarsimasatik aallaavigalugit ilikkarsarnermut tunngasunik immersorneqarunnaarput, taarsiullugu suleqatigiittut atuartunut ataatsimut perisissanik iliuusissanullu suliniutinik immersorneqarlutik. Tamakkua nassatarivaat ilinniartitsisut atuartitsissutinut aalajangersimasunut (faglig) ullutsinnut naleqquttumik atuartiseriuseqarnissaannik aammalu ilikkarsarnermut tunngasunik pingaaruteqarlunnartunik nutarnernissaanik periarfissiinerup annikillisinneqarnera. Ilinniartitsisup atuartitsissutinut itisiliiluni pikkoriffeqarnissaa (faglighed) naleqanngitsutut isigineqartutut misiginarpoq.

Inuusuttuaqqat tatituut nukissallit, ilinniartinnit aallartittartut amerlanerpaaffissaanut pisinniarutsigit suliniarneq ikorfartuineq aqutissiuussinerlu naqqaniit meeqqat mikineraniit aallartittariaqarpoq. Taamaalluni annaassiniaanertut ittunik iliuuseqartoqannginnerulluni nukittorsaasoqassagualarpoq.

Taamatullu nunatsinni illoqarfinni nunaqarfinnilu meeqqat inuusuttuaqqallu nuannaartorisassaannik maligassiuusunillu ilinniarluarsimasunik sulilersitsisarneq atorneqarnerusariaqarpoq. Taamaaliornikkut meeqqat alliaartornerminni ilinniagallit isigisinnaassavaat takusinnaallugit inuunermilu avitseqatigisinnaallugit, tamanna meeqqanut inuusuttuaqqanullu pingaaruteqarlunnartuuvuq. Inuiaqatigiinnitsinni inuit taamaattut takorluusinnaanermut pivusorsioortumullu anguniagaqarsinnaanermut aqutissiuussisuusarmata.

Kommunit meeqqat atuarfiinik ingerlatsinermit ilisimasassatigut piginnaassutsip (faglighed) pitsaasuunissaa soqutiginngilaat.

Ajoraluartumik IMAK-mit takusinnaavarput kommunit meeqqat atuarfianik aqutsinermit ingerlatsinermit naleqartitsinngippallaalersut.

Kommunit sulinermit atatillugu isumaqatigiissutinik, inatsisinik malitassanik ilisimasakinnerisa kingunerisaanik meeqqat atuarfianni atuisunut tamanut sunniuteqartarpoq.

Meeqqat atuarfiani pisortatut tullersortitullu nutaatut sulilersinneqartartut ilinniartinneqanngillat sululutsinneqarnerallu annerusumik pisarluni. Inatsisinik, isumaqatigiissutinik suliffigissaanermullu tunngasunik pingaaruteqartunik ilitsersuunneqarnerat ikorfartorneqarnerallu naammaginangilaq aqutissiuussisoqaranilu.

Ukiuni kingullerni kommunini aningaasatigut inissisimaluanninnerisa kingunerisaanik meeqqat atuarfiini sipaarniarneq atuartunut ilinniartitsisunullu kallaasorujussuannngortoq malugivarput takusinnaallugulu. Kommunini ilinniartitsisut atuartitsinermit tiimit atortagaat minnerpaaffissaaniitinnerqarput, ilinniartitsisut qaangiuttoorlutik atuartitsisinaanermit minnerpaaffissaaniitinnerqarput, taarsiullugu ilinniartitsisutut ilinniarsimannngitsunik tiimit atuartitsiviusussat matussuserneqartarlutik. Paasiuminaatsipparpullu taamatut aqutsinermit pingaarnersiuneq sutigut iluaqutaassanersoq? Taamatullu aqutseriaaseqarnerup takutimmagu, atuartitsinermit pitsaassutsip tunulliunneqarnera.

IMAK-imiit sinerissami angalanitsinni ilinniartitsisut meeqqat atuarfiini tunniusimalluarlutik sullittut naapisimaaqattaarparput. Maluginngitsuugassaanngilarli ilinniartitsisut atuarfinnilu pisortat tullersortaallu amerlammata assoororlutik angummanialutillu sulisut. Naapippaguttaaq ilinniartitsisut ilaasortagut nukissaaleqigaluttuinnartut. Ilinniartitsisunut pikkunarluunilu ajuusaarnarpoq atuartut atuartitsinermit peqataanissamut nukissaalatsisut immikkullu iliuuseqarfigisariaqqat amerlialuttuinnarnera aammalu atuartut ilikkarusussuseqarlutik atuartitsinermit peqataarusuttunut ilikkartitserusukkaluarnerat killegaleraluttuinnartoq.

Ajoraluartumik sinerissami meeqqat atuarfiini tiimit immikkut tunniunneqartartut annikillisaavigineqanngikkunik piiarneqarput, taamaalluni atuartut immikkut aaqjissuussiffigineqarlutik atuartinneqarsinnaanerat annikillerujussuarluni. Kommunit taamatut aqutsinerisa kingunerisa ilinniartitsisut annertuumik puullaqaqinermik uippakajaarnermillu nalaataqartarnerat. Tassunga killittoqartillugu ilinniartitsisut sulinnngiffeqartariaqalersarput nukissaarullutik. Kommunit suliffigissaaneq annertuumik pimoorussamillu aalluttariaqalerpaat qulaaniillu aqutsinerujussuaq sulisunik peqataatitsiviuungitsoq unitsillugu. Ilinniartitsisut peqataatinneqarunik, ilisimasaat ineriartortinneqarunik pikkorissartarnerillu ingerlanneqarlualpata inerisaaqataanissamut piareersimapput.

IMAK-imit isumaqarpugut nunatsinni Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ataqatigiinnngitsumik ingerlatsinerisa kingunerigaa siuariartornissaagaluup killormut kinguariatornissamut saatikkiartornera.

Namminersorlutik Oqartussat kommunit peqatigalugit iliuuseqarnikkut qulakkeertariaqarpaat meeqqat inuusuttuaqqallu siunissatsit taajortakkata atuartinneqarnerata, tapersorneqarnerisa, ikorfartorneqarnissaasalu pimoorussamik aallunernerisigut pivusunngortitsinissaq.

Piffinni tamani meeqqat atuarfiini nukiit pigineqartut annertusarneqartariaqarput, pikkorissaanerit ilinniaqqinnerillu periarfissiissutigilluarlugit, suliffigissaanerlu annertuumik aallullugu kiisalu ilinniarluarsimasunik piffinni siammarterineq ingerlanneqarluni.

Elna Hall

Inatsisartut og departementer agerer mere og mere som konkurrenter til kommunerne samt kommunernes drift af folkeskolen

Af: Elna Heilmann • Forkvinde for IMAK

LEDER

I dag er styrelsen af folkeskolen i samtlige fem kommuner på forskellig vis ikke tilfredsstillende. IMAK mener, at ledelsen og driften af folkeskolen ikke er optimal. Vi har dels bemærket manglende kendskab til arbejdstidsaftaler og lovgivning, og dels at ledelsen af skolerne ofte er utilfredsstillende på grund af manglende resurser og besparelser, hvilket igen påvirker den pædagogiske indsats og undervisningen.

Selv om IMAK støtter op om Selvstyrets budskab om, at flere børn og unge skal trives i fremtiden og skal have en uddannelse, mener vi fra IMAK, at de handlinger og indsatser, der er ved at blive udviklet, ikke er i overensstemmelse med målsætningen. Det vil vi på det kraftigste påpege fra IMAK. IMAK mener, at det i Finansloven for 2023 af samtlige partier aftalte mål om at tilbyde prøveforberedende undervisning for unge på højskolerne og evt. andre steder (NUKI), vil have en negativ indvirkning på folkeskolens elever.

De uddannede lærere, som vi mangler på mange skoler, vil blive trukket over til Inatsisartuts og Naalakkersuisuts indsatser som arbejdskraft, og således vil Selvstyret komme til at agere som en konkurrent til kommunerne. Det finder vi stærkt bekymrende og svært at acceptere.

Inatsisartut og de politiske målsætninger

IMAK mener, at de planer, som samtlige partier i Inatsisartut tilsuttede sig gennem vedtagelsen af Finansloven for 2023, er at betragte som en for sent igangsat "redningsmanøvre", som blot vil medføre årelange "redningsmanøvrer". Fra IMAK har vi netop rejst langs kysten og holdt møder med de mange medlemmer, vi har. De fleste lærere og ledere fra folkeskolen, vi mødte, tilkendegav, at der bliver flere og flere børn med særlige behov, der starter i skolen. Såfremt disse børn skal opnå gode resultater i folkeskolen, har de behov for konkret handling lige fra de er små.

Det som Inatsisartut lægger op til nu er, at der først handles på disse børn, når de som helt unge skal til at forlade folkeskolen, og de der skal handle er instanser uden direkte kontakt til kommunerne. Er mulighederne ikke allerede til stede i Majoriaq?

Gennem de senere år har Selvstyrets forskellige meget

bekostelige indsatser centraliseret resurser fra kysten, som nu fra centralt hold anvendes til "redningsaktioner" på kysten.

Hvorfor anvender Selvstyret ikke resurserne til at styrke kommunerne, og koncentrerer sig om at udvikle og styrke lokale indsatser?

Ud over ovennævnte er midlerne til de kommunale læreres efter- og videreuddannelser og kurser reduceret meget kraftigt på grund af Inatsisartuts og Naalakkersuisuts gentagne besparelser på området. Selvstyret stiller store krav og har høje målsætninger for folkeskolen i Grønland, hvilket er helt på sin plads og nødvendig. Som nævnt ovenfor har Selvstyret foretaget meget store besparelser på folkeskoleområdet gennem en meget kraftig reduktion af bevillingerne til lærernes kurser og videreuddannelser. Dertil kan tilføjes, at finanslovsbevillingerne til Uddannelsesstyrelsen gennem de senere år er blevet reduceret, og dette til trods har Uddannelsesstyrelsen fået nye, store, men ufinansierede opgaver. Alt dette er medvirkende til at reducere de midler, der anvendes til udviklingen af folkeskolen.

Til gengæld bliver folkeskolen overdænget med opgaver fra departementer, styrelser og andre i forbindelse med de mange indsatser, der ikke direkte er bevilget til folkeskolen: sociale indsatser, forebyggende indsatser, sundhedsfaglige indsatser, Indsatser fra Grønlandske Børn flere indsatser fra Unicef m.fl. Disse opgaver bliver typisk pålagt fra oven med det resultat, at lærerne må ændre deres undervisningsplaner eller helt droppe dem.

De uddannede lærere får ikke længere input til at varetage elevernes læring ud fra det, de har lært under uddannelsen, i stedet bliver de nu fodret med metoder og præfabrikerede aktiviteter til at arbejde som teams med alle elever under de forskellige indsatser. Dette medfører, at lærernes muligheder for en meget vigtig opdatering til tidssvarende undervisningsmetoder med fokus på elevernes læring, bliver minimeret. Det føles som om, at lærernes egen faglighed og evne til at lade eleverne fordybe sig, betragtes som komplet værdiløs.

Hvis vi vil have flest mulige robuste og resursestærke unge i gang med en ungdomsuddannelse, skal indsatsen, støtten og vejledningen igangsættes allerede mens

børnene er små. På den måde kan vi undgå redningsaktionerne og i stedet begynde at styrke børnene.

Endvidere bør der sættes mere på at ansætte veluddannede medarbejdere som rollemodeller for børnene og de unge i byer og bygder. På den måde vil børnene få mulighed for at være sammen med uddannede personer, som de kan dele erfaringer med, hvilket er meget vigtigt for børn og unge. Disse personer kan være med til at skabe visioner og realistiske målsætninger for samfundet.

Kommunerne interesserer sig ikke for en bedre faglighed i deres drift af folkeskolen

Desværre ser vi fra IMAK, at kommunerne i deres ledelse og drift af folkeskolen kun i ringe grad værdsætter området.

Kommunernes manglende kendskab til arbejdsrelaterede aftaler, lovgivning og regler har indvirkning på alle brugerne af folkeskolen.

Nyansatte ledere og vicere bliver ikke uddannet, og de bliver udsat for et stort arbejdspress. Den vejledning og støtte de får i forhold til gældende lovgivning, aftaler og vigtige forhold på arbejdspladsen er meget mangelfuld.

Vi kan både se og mærke, at kommunernes vanskelige økonomi gennem de senere år med deraf følgende besparelser, i høj grad har ramt folkeskolens elever og lærere. De timer lærerne anvender på undervisning er sat til minimum og lærernes overtimer er sat til minimum, og i stedet bliver undervisningstimerne dækket af ikke-uddannede undervisere. Vi har svært ved at se, hvad og hvem sådan en prioritering skal gavne, fordi denne ledelsesstil blot viser, at undervisningens kvalitet ikke prioriteres.

Under IMAK's rundrejse langs kysten mødte vi mange, engagerede folkeskolelærere. Men vi kunne ikke undgå at bemærke, at de fleste lærere, ledere og vicere arbejder under et stort pres. Vi mødte også lærere, medlemmer af

IMAK – som mere og mere føler sig overbebyrdet. Det er både anstrengende og beklageligt for lærerne i tiltagende grad at blive begrænset i at yde en indsats for de flere og flere resurssvage elever og behov for særlig støtte og at yde en indsats for de elever, der har lyst til at lære og deltage aktivt i undervisningen.

Desværre er antallet af holdtimer, kursustimer og andre alternative timer enten beskåret kraftigt eller helt bortfaldet over hele kysten, således at undervisningen af elever med særlige behov er reduceret kraftigt. Denne kommunale ledelsesform har medført, at lærerne er udsat for et stort pres og stress, og når de når så langt medfører det, at lærerne løber tør for kræfter og må tage orlov. Kommunerne må til at tage forbedring af arbejdsmiljøet alvorligt, og stoppe den ensidige styring fra oven uden medinddragelse af medarbejderne. Når lærerne medinddrages, får udviklet deres viden og mulighed for at dygtiggøre sig, er de parate til at medvirke til udviklingen af skolen.

IMAK mener, at den ukoordinerede ledelsesform, som udøves af Selvstyret og kommunerne medfører, at udviklingen går den forkerte vej.

Selvstyret må i samarbejde med kommunerne gøre en seriøs indsats for at sikre og realisere, at de børn og unge, vi kalder for Grønlands fremtid, får en undervisning, støtte og vejledning, der er optimal.

De resurser, der findes på de enkelte lokaliteter skal styrkes ved at give muligheder for efter- og videreuddannelse og kurser, arbejdsmiljøet skal forbedres kraftigt og de veluddannede medarbejdere spredes ud til alle lokaliteter.

Elna Hall

Piffissanngunnginnerluni atuarfeqarnermut inatsimmi anguniagassat pitsaasut qanoq piviusunngortissinnaanerlugit oqallisigissallugit?

Ahmed Villads Akkari aamma Hans Peter Broberg-imit

• ILINNIARTITSISUMUT OQALLISSISIAQ

December 2022-mi meeqqat atuarfiat pillugu isumasioqatigiinnerup kingorna ima aperivugut: Meeqqat atuarfiata piviusunngortitsinissaq inerikkiartortitsinissarlum pimooruttariaqalinnginnerpai anguniagassat ingerlatseriaatsillu meeqqat atuarfiata inatsisaaniittut aallaavigalugit?

Ukiup 2022-ip naalernerani Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik Kalaallit Nunaat tamakkerlugu meeqqat atuarfiani pisortanik isumasioqatigiisitsivoq. Tassani erngumaammernartunik nalunaaruteqartoqarpoq:

- Atuartut angusaat taamaaginnarput ilaatigullu appariaortlutik. Naammassisut amerlasuut sulii ima tatitutigilersimanngillat unitsitseqattaaratik ingerlaqqissinnaallutik.
- Atuarfiit pisortaasa taarseraannerat annertuvoq, pisortalu ilaat misillitagaqarpallaanngitsut ajornartorsiortarlutik, ilaatigut annertuumik atuarfinnut ajornartorsiulernermik kinguneqarsinnaasartumik. Ilinniartitsisut akornanni tusarsaasarpoq pisortat sulisullu akornanni isumaqatigiinnginnerit ilaatigut aqutseriaaseq, attaveqatigiittarneq kiisalu ilinniartitsisut sulinerat pillugit.
- Kommunit meeqqat atuarfiit akisussaaffigivaat, arlalinnilli apeqquernikuuvooq ilumut suliaasaq kivissinnaaneraat – allaffissornikkut atuartitsinikkullu.
- Meeqqat atuarfiat sulii timelærerinik amerlasuunik sulisoqarpoq (sulisut atuartitsinermut ilinniarsimanngitsut, atuarfinni suliaasanik ingerlatsisut). Tamanna suliat pitsaassusaannut qaffasissusaannullu sunniuteqartarpoq siviisuumik iliuuseqarfigineqarpiarnikuunngitsooq. Timelærerit amerlasuut, ingammik avinngarusimasuniittut timelærerinut aqqissuussanut pikkorissarnernut imaluunniit pikkorissarnernut ilinniartitsisunut aqqissuussanut peqataanissaminnut periarfissaqartanngillat. (Pikkorissarnernit tamarmik ilinniartitsisutut ilinniarsimasunut aqqisugaasarput.) Ilinniartitsisutut sulinerat pitsanngorsarnissamut periarfissaqarpiannngillat.
- Inuunermi atukkat atuartunilu aallussisinnaaneq atuarfinni pisortanut ilinniartitsisunullu ajornartorsiutini annerpaat ilagaat. Atuarfiit, inulerisut pinaveersaartitsisullu akornanni suleqatigiittoqareeraluarpoq, taamaakkaluartorli inuiaqatigiit amerlassusaannut naleqqiullugu atuartut annertuumik ajornartorsiutillit amerlavallaarsorinarput. Tamanna soorunami meeqqat atuarfiannut aamma

sunniuteqartarpoq. Perorsaariaatsit atuartitseriaatsillu atuartitanut tulluarsakkat pædagogisk råðini ilinniartitsisunngorniallu (ilinniarfissuaq) akornanni oqallisigin-eqartarneri annikippallaarpoq. Tamanna apeqqummut pingaaruteqarlunnartumut nalunngilluakkatsinnullu tikkuussivoq: Ilinniartitsisunngorniartarneq piviusunut ilinniartut naammassigunik ornitassaannut naleqqussagaa-va?

Ulluinnarni inatsit sunaluunniit aallaavigalugu piviusunngortitsiniarluni porsaallunilu sulineri periutsit taakkuinnaat atoqattaaraanni, innerneq aamma taannaajuassasoq ilimagisariaqarpoq, imaannginnerlunimi meeqqat atuarfiannut apeqquqatigisariaqarput tassaassasoq: *piviusunngortitsiniarnerit allannguiniarnerillu arriippallaannginnerlutik?* Sulineri allannguiniarnerit piimassuseqarneq piginnaaneqarneq apeqquqatiginnerlutik?

Atuarfeqarnermut inatsit nutaaliaallunilu inuit pisinnaati-taaffiata meeqqamullu isiginneriaatsimut kulturi mee-qap peroriartorfia aallaavigalugu naleqqukkaluarpoq. Maannakkut siuliinilu suleriaatsit atorluarneqarsinnaasu-tut isikkoqarput, taamaammat immaqqa apeqquqtaalerpoq aperissagaanni atuutitsinermut allannguinnermullu sulinerit qanoq ingerlanersut.

Immaqqa oqallisigisariaqarparput siunertat pitsaasut piviusunngortinnissaannut suut pisariaqartinneqarnersut. Atortut naammannersut imaluunniit piginnaasat pitsanngorsarnissaat pisariaqarnersooq. *Qanoq ililluni allannguisoqarsinnaava kulturimik pitsaanerusumik peqqinnarnerusu-millu nassataqartumik – allaffissornikkut, perorsaanikkut attaveqatigiinnikkullu?*

Atuarfeqarnermut inatsisip siunertaraa atuartut ilinni-agaqalernissaannut piukkunnarsassallugit kiisalu inuttut pitsaasumik inerikkiartornissaannut tunuliaqutsissallugit imminnut tatigisunngorlugit. Pappialatigut piginnaaneqarluartoqarsinnaavoq *atuarfiilli piginnaasat pigivaat allannguinnissamik pilersitsisinnaasut?*

Ingerlatsiviit ataasiakkaat allaffissorneq atuarfinnilu ataa-siakkaani nakkutilliineq suliarisarpaat, perorsaanermulli atuartitsinermullu suliat ilinniarluarsimasunik suliaasa-mik ulluinnarni sulinerat ingerlatitseqqissinnaasunik

amingaateqartarlutik. *Kommunilli aqutsisoqarfiullu nukiit suleriarsinnaasut suminngaaniit pissarsiarissavaat?* Kommunit ilinniartitsisunik misilittagalinnik siunnersortinilluunniit tamaginnik isumalluuteqaraluarput, imaassinnaannginnerlunili misissortariaqartoq, qanoq isillutik suliffimmi suniuteqarluartumik tunaartaqarluartumillu sullissisinnaanersut?

Tassani takusinnaavarput ineriartortitsinernik, ineriartormut pilersaarutinik piviusunut piviusorsioortunillu tunngaveqartunik sulisinnaasunik pisariaqartitsisoqartoq – kommunit ilinniartitaanermullu aqutsisoqarfik suleqatigalugit. Tamanna immaqaa inunnit misilittagaqarluartunit Meeqqallu atuarfiannik ilisimannilluartunit ingerlanneqarsinaagaluarpoq.

Eqqarsaatigineqarsinnaavoq atuarfimmi pissutsit qanoq ilillugit pitsanngorsarneqarsinnaanersut aperissalluni, angusat qaffaallaatigisinnaasaannik. *Kisiannili qanoq ililluni atuarfimmi pissutsit pitsanngorsarneqarsinnaappat atuarfimmi pisortat, ilinniartitsisut sulisullu aamma pitsanngorsarneqarnissaat ilaatinnaq?*

Uani aamma apererusunnarpoq: Atuarfeqarnermut aqutsisoqarfiup pikkorissarnermut negeroorutai atuarfiit ajornartorsiutaannut piviusunullu tulluarsagaanersut? Ilaatigut taamaappasippoq, kisianni arlaatigut equngasoqarpoq. Pikkorissarnerit, isumarput malillugu, kommunit atuarfiillu tunaartaannut (pimoorullugu anguniagaannut) tulluarsarneqartariaqaraluarput iliuusissanillu malitseqartariaqaralutik. Pikkorissarnerit pisariaqartitsineq aallaaviginerusariaqarpaat kommninik atuarfinnillu oqaloqatiginniinnernik suliffeqarfittut ikorfersuisutut aallaaveqarlutik.

Apeqqutissarpassuaqarpoq qularnanngitsumillu akissutissarpassuaqassallutik, tunngaviusumillu iliuusissaq tassaasariaqarpoq oqaloqatigiinnermi oqallinnermilu piginaanillit akuutinneqarnissaat.

Apeqqutit tamakkua pitsaanagerusumik akineqarsinnaasariaqarput – Namminersortuni aqutsisunit, kommunit ingerlatsiviinit atuarfinnilu ataasiakkaanit. Tamatumunnga tunngatillugu pingaaruteqarluinnartut ilagaat misissussallugu, kommunini atuarfiit ataasiakkaat akissaqarnersut imaluunniit nukissaqarnersut nukinnik pisariaqartinneqartunik aallissallutik meeqqat atuarfiinik kivitsinermut atorsinnaasunik.

Ataatsimut isigalugu meeqqat atuarfianni sulineq tassaavoq ilisimasanik, piginnaasanik ileqqunillu kinguaariinnut ingerlatitseqqinnissamut iliuusissanik pitsaasunik ingerlatsineq, inuiaqatigiinni kinguaariit ingerlataannik ingerlatitseqqinnissamut akissusaaffimmik tigusinissamut atugassanik. Apeqqut utikattuortoq tassaavoq: suliaq tamanna meeqqat atuarfiata qanoq pitsaatigisumik ingerlap-paa? Uagulli aperaagut: sooruna suliassamik ingerlatsinerput nattaqqallisaartoq?

Oqallinneq tamanna qanorluunniit mamaatsigissagaluarpas imaluunniit nuannertigissagaluarpas ingerlattariaqarparput ingerlalluortoqalernissaa tikillugu!

Ahmed Akkari (1978) er lærer og cand.pæd med projektledelseserfaring

Ahmed Akkari (1978) ilinniartitsisuvuq aamma cand. pæd. suliassanik aqutsisutut misilittagalik

Hans Peter Btoberg (1952) ilinniartitsisoq, atuarfimmi pisortaq, ingerlatsivimmi pisortaasimasooq atuarfinnilu ajornartorsiortuni pisortamut taartaalluni misilittagalik

Hans Peter Broberg (1984) er lærer, skoleleder og for-hv. skolechef samt erfaring med skoleledelse i skoler i vanskeligheder.

Er det tiden til at debattere implementeringen af de gode målsætninger i folkeskoleloven?

Af Ahmed Villads Akkari og Hans Peter Broberg

• DEBATOPLÆG TIL ILINNIARTITSISOQ

I lyset af seminaret for folkeskolen i december 2022, spørger vi: Burde folkeskolen sætte fokus på implementeringen og udviklingen i de gode mål og strategier folkeskoleloven?

I slutningen af 2022 holdt Uddannelsesstyrelsen et seminar for folkeskolens ledelse fra hele Grønland. Der blev her meldt om nogle ganske bekymrende tendenser:

- Elevernes standpunkter holdt status quo eller var for nedadgående. De, som gennemfører synes fortsat at mangle nok robusthed til at komme videre uden afbrydelser.
- Der er en synlig stor udskiftning af skoleledere, og en del udfordringer for de siddende skoleledere med knap så meget erfaring. Fra tid til anden fører det til store kriser på skolerne. Lærere omtaler løbende gab mellem ledelse og personale i både ledelsesstil, kommunikation og tilgang til skolelærernes arbejde.
- Det er kommunerne, som har ansvaret for folkeskolerne, og flere har åbent spurgt om de magter opgaven - både administrativt og pædagogisk.
- Folkeskolen har fortsat alt for stor procentandel timelærere (ikke skoleuddannet personale, der varetager skoleopgaver). Det er en reel udfordring for kvaliteten og niveauet, som man længe gjort for lidt ved. Mange timelærere, især i yderdistrikterne står uden mulighed for timelærerkurser eller for den sags skyld kurser tilrettelagt for uddannede lærere. (Kurserne er alle tilrettelagt for uddannede lærere). Der er ringe muligheder for opkvalificering.
- Sociale vilkår og manglende fokus hos eleverne er et af de store problematikker for både ledelse og lærere på skolerne. Der er allerede et eksisterende samarbejde mellem skoler, sociale myndigheder og forebyggelseskonsulenter, men alligevel synes andelen af unge med tunge problemer at være for højt set i lyset af befolkningens størrelse. Det smitter naturligvis også af på folkeskolens kapacitet. Pædagogik og undervisningstilrettelæggelse tilpasset elevklientellet bliver diskuteret for lidt i pædagogisk råd samt læreruddannelsen (seminariet). Dette fører igen til et fundamentalt og gammelkendt spørgsmål: Er læreruddannelsen tilpasset den virkelige verden, som de studerende efter endt uddannelse kommer ud i?

Gentager man de samme mønstre i det daglige arbejde med implementeringen og udviklingsarbejdet i forhold til en hvilken som helst lovgivning, må man vel forvente samme resultat, og måske er det netop det nødvendige spørgsmål at stille til folkeskolens forhold: *Er det egentlig mere implementeringen og forandringsprocesserne, der halter med?* Kan det være, at det drejer sig om vilje og evne til at gennemføre forandringerne i praksis?

Egentlig er Skoleloven både moderne og i tråd med menneskerettighedernes idealer og syn på barndom og læring ud fra den kultur, barnet er en del af. Således virker en del punkter i de nuværende og forrige strategier ret brugbare, så spørgsmålet er måske, hvordan det egentlig går med implementeringen og forandringsprocesserne.

Burde vi måske diskutere, hvad der kræves for at gennemføre de gode målsætninger. Om ressourcerne er tilstrækkelige eller om der mangler opgradering af kompetencer. *Hvordan kan man skabe forandring, der bringer en bedre og sundere kultur med sig – administrativt, pædagogisk og relationelt?*

Folkeskolens formål er jo at gøre eleverne rustet til uddannelse samt give dem en god personlig udvikling, hvor de udvikler selvtilid. Man kan være nok så kvalificeret på papiret, men *har skolerne de reelle kompetencer, der skal til for at skabe forandring?*

De enkelte forvaltninger arbejder med det administrative samt tilsyn med de enkelte skoler, mens de fleste pædagogiske aktiviteter savner et topprofessionelt mandskab, der kan løfte opgaven i praksis og omsætte ord til virkelighed. *Men hvor skal kommunerne og styrelsen hente handlekraftige ressourcer hen?* Kommunerne synes allerede at have et acceptabelt potentiale i deres rækker i form af erfarne lærere og diverse konsulenter, men kan det være, at man skal kigge nærmere på, hvordan de i praksis kan virke effektivt og målrettet?

Her øjner vi behov for et udviklingsarbejde, der fokuserer på realistiske og jordnære udviklingsplaner på det pædagogiske område - i samarbejde med kommunerne og Uddannelsesstyrelsen. Det kræver måske friske øjne fra erfarne folk med indgående kendskab til Folkeskolen.

Det er en overvejelse værd at spørge om man kan optimere skolemiljøet, så det giver bedre resultater. *Men hvor-*

dan optimeres skolemiljøet uden at indtænke optimeringen af skolens ledere, lærere og personale?

Her kan man tillige spørge: er Uddannelsesstyrelsens kurser tilpasset skolernes udfordringer og virkelighed? Det synes de til dels at være, men noget mangler og halter. Kurserne burde efter vores mening gå ud fra kommunernes og skolernes målsætninger (indsatsområder) og være handlingsorienteret. Kurserne bør udfylde behovet for at kommunikere mere med kommunerne og skolerne som en støttende organisation.

Der er mange spørgsmål og sikkert en del svar, men det grundlæggende skridt er vel fortsat at stille kompetencerne til dialog og debat.

Dee spørgsmål må vel kunne belyses bedre - både centralt i Selvstyret, i kommunernes forvaltninger samt på de enkelte skoler. Et vigtigt element i denne sammenhæng er at se på, om de enkelte skoler i kommunerne har råd eller kapacitet til at hente de nødvendige ressourcer ind for at bidrage til at løfte folkeskolen.

Opsummeret sagt handler folkeskolens arbejde om at anvende passende måder at overføre viden, kompetencer og normer til de kommende generationer, så de engang kan overtage ansvaret og funktionerne i samfundet fra tidligere generationer. Det tilbagevendende nødvendige spørgsmål er: hvor godt klarer folkeskolen denne opgave? Men vi spørger: hvorfor halter det med at klare den opgave?

Den debat må vi bitterligt eller med glæde fortsætte med at debattere indtil det fungerer!

Ahmed Akkari (1978) er lærer og cand. pæd. med projektledeleserfaring

Hans Peter Broberg (19xx) er tidl. lærer, skoleleder og forhv. skoledirektør samt konsulent for flere kommuneskoler.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu tjenestemandit pensionerminni atugarisaannik misissuinissamut suliakkiissutissamut siunnersuut

Aallaqqaasiut

Kalaallit Nunaanni kattuffinnit siullersaalluni IMAK-ip kissaatigaa, tjenestemanditut pensionisiallit Nunatsinni Danmarkimilu atugarisaasa sukumiisumik misissorneqarnissaat.

IMAK-ip ilaasortai amerlaqisut pensionerminnut atatillugu ukiut ingerlanerini Danmarkimut nuuttarput, Nunatsinni tjenestemanditut pensionisiat ukiuni arlalinni aaqqiivigineqarsimannginnerat, minnerunngitsumillu Danmarkimi tjenestemanditut pensioneqartunut atugasarititaasut pitsaanerunerat pissutigalugit – pensionisiatut tiguneqartartut annertunerunerat, folkepensioneqarsinnaaneq, peqqinnissaqarfeqarnikkut isumaginninnikkullu pitsaanerumik sullinneqarsinnaaneq ataatsimullu isigalugu pensionisiat aannertusaarinerusinnaaneq pissutigalugit.

Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni innuttaasut utoqqaanerusut Nunatsinniinnarsinnaagaluartut ukiut ingerlanerini ikiliartuaarusaarput, innuttaasut ukiopassuarni inuiaqatigiinni kalaallini sulereerlutik allatut ajornartumik nunartik, ilaquttatik ikinngutitillu qimallugit nunamut allamut nuuttariaqartarmata, inuuniarnerminni atugarisatit attatiinnarumalugit, aamma pensionistit suligallaramik Naalagaaffeqatigiiffiup killegarfiata iluani assigiilluinnarnik suliqaarsimasut Danmarkimi atugarissaartinneqarnerunerat pissutigalugu.

Suliassaq

IMAK-ip siulersuisuisa kissaatigaa Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu tjenestemanditut pensioninut atatillugu pissutsit pingaarutillit tamarmik qulaajaavigineqarnissaat, ilaatigut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu tjenestemandit pensioniinut tungatillugu inatsisit isumaqatigiissutillu misisoqqissaarneqarnerisigut, tamatumunnga ilanngullugit:

- Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu tjenestemanditut pensionit akissarsiat qaffasissusiannut agguallugit assigiinngissutaasa qulaajaavigineqarnissaat.
- Kalaallit Nunaanni ilinniartitsisut qassit suli tjenestemanditut atorfeqarpat? Taakkunannga qassit qaqugulu pensionissappat?
- Kalaallit Nunaanni tjenestemandit pensionisiat Danmarkimi pensionisiallit tigusartagaasa nalinginut qaffanneqassappata qanoq akeqassava, pensionisiallit x %-it pensionisiat qaffanneqassappata.
- Kisitsisit taakku Kalaallit Nunaanni akit qaffasinnerune-

rannut naleqqussarneqassagunik qanoq isikkoqassappat?

- Kalaallit Nunaanni utoqqalinersiat Danmarkimilu folkepensionip suut assigiinngissutigaa? Kalaallit Nunaanni utoqqalinersiaqarsinnaanermut Danmarkimilu folkepensionisiaqarsinnaanermut piumasaqaatit assigiinngissuteqarpat, assersuutigalugu tjenestemanditut pensionisiaqaatigaluni utoqqalinersiaqarsinnaanermut/folkepensionisiaqarsinnaanermut atatillugu aamma tapi-liussatut tunniunneqarsinnaasunut naleqqiullugu?
- Lærernes Pension aqqutigalugu pensioninik katersisinnaaneq qanoq periarfissaqarpa – Lærernes Pension allatigut periarfissaqartitsiva?
- Lærernes Pension Kalaallit Nunaanniit ukiumut qanoq annertutigisunik "pisarpa"?
- Lærernes Pension Kalaallit Nunaanni aningaasaliisarpa? (assersuutigalugu sanaartornermut allanulluunniit).
- Kalaallit Nunaanni pensionimut katersinissamut periarfissat suuppat?
- Tjenestemandip toqunerata kingorna aappaasup meeraasalu pisartagaqaannarsinnaanerannut periarfissat suuppat, tassungalu atatillugu aappariit katissimasut katissimanngitsullu assigiinngitsunik atugassaqaartitaasarpat? Apeqqummut tassunga atatillugu Lærernes Pension qanoq periarfissaqartitsiva?

Pissutsit annertunerusumik qulaajaaviginarlugit Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu tjenestemanditut pensionisiallit arlallit apersorneqarsinnaapput.

Suleqatigiissitaq

Suleqatigiissitaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu tjenestemandit pensionerminni atugarisaannik misissuinisamat suliaqartussaq sulilluni aallartippoq.

Suleqatigiissitaq William Kriegelimit siulersorneqartussaq ukuninnga inuttaqassaaq: Inger Kleist Berglund Kleist, Johan Reimer, Marianne Jensen aamma Kunuunnguaq Fleischer. Siullermeerlutik ataatsimiinnissaat suleriesissaallu maanna piareersarneqarput.

Kalaallit Nunaanni kattuffinnit siullersaalluni IMAK-ip kissaatigaa, tjenestemanditut pensionisiallit Nunatsinni Danmarkimilu atugarisaasa sukumiisumik misissorneqarinnissaat.

IMAK-ip ilaasortai amerlaqisut pensionerminnut atatillugu ukiut ingerlanerini Danmarkimut nuuttarput, Nunatsinni tjenestemanditut pensionisiat ukiuni arlalinna aqqiivigineqarsimannginnerat, minnerunngitsumillu

Danmarkimi tjenestemanditut pensioneqartunut atugasarititaasut pitsaanerunerat pissutigalugit – pensionisiatut tiguneqartartut annertunerunerat, folkepensione-qarsinnaaneq tjenestemanditut pensionisiant ilanngaataannngitsumik, peqqinnissaqarfeqarnikkut isumaginninnikkullu pitsaanerusumik sullinneqarsinnaaneq ataatsimullu isigalugu pensionisiant aannertusaarinerusinnaaneq pissutigalugit.

December 2022-imi IMAK-imi siulersuisut suliassamik qulaani taaneqartumik suliassiinerisa kingorna IMAK-imi siulittaasup Elna Heilmannip politikkerit arlallit naapippai. Aningaasaqarnermut, Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq Naaja Nathanielsen (IA), Folketingimi nunatsinniit ilaasortatitagit Aaja Chemnitz (IA) aamma Aki-Matilde Høegh-Dam (Siumut). Taakkua tamarmik suliassamut arlaatigit ilapittuutaanissartik neriorsuutigaa.

IMAK-imi siulittaasup Elna Heilmannip Partiit siulittaasui aammalu Inatsisartut Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Ataatsimiisitaliami ilaasortaasa naapinnissaat pilersaarutigaa.

Suleqatigiissitap IMAK-ip ataani pilersinneqartup suliassani september 2023-mi naammassisimassagaa siunnerfiuvoq.

Kommissorium for undersøgelse af vilkårene for pensionerede tjenestemænd i hhv. Grønland og Danmark

Indledning

Som den første faglige organisation i Grønland ønsker IMAK en tilbundsgående undersøgelse af vilkårene for tjenestemandspensionister i hhv. Grønland og Danmark.

En stor gruppe af IMAK's medlemmer er gennem årene flytter til Danmark, når de nåede pensionsalderen både fordi tjenestemandspensionerne i Grønland ikke er blevet reguleret gennem flere år, og ikke mindst på grund af bedre vilkår som tjenestemandspensionist i Danmark i forhold til udbetalt pension, folkepension, sundheds- og socialydelser og i det hele taget bedre vilkår for at få pensionen til at slå til.

Grønland er således gennem årene lige så stille blevet

drænet for ældre medborgere, der efter mange års virke i det grønlandske samfund har set sig nødsaget til at flytte til et andet land, væk fra hjemstavn, familie og venner, for at kunne opretholde deres levestandard, og fordi Danmark giver bedre vilkår for de pensionister, der i deres arbejdsliv har udført nøjagtig det samme arbejde inden for Rigsfællesskabets grænser.

Opgaven

IMAK's bestyrelse ønsker at få belyst alle væsentlige forhold vedrørende lærernes tjenestemandspensioner i Grønland og Danmark, bl.a. ved en gennemgang af regel- og aftalegrundlaget for tjenestemandspensioner i Grønland og

Danmark, herunder:

- Afdækning af forskellen på tjenestemandspensioner i Danmark og Grønland fordelt på løntrin.
- Hvor mange lærere er stadig ansat på tjenestemandsvilkår i Grønland? Hvor mange og hvornår bliver disse pensioneret?
- Hvor meget vil det koste at hæve tjenestemandspensionerne i Grønland til et niveau, der svarer til de beløb tjenestemandspensionister får udbetalt i Danmark såfremt X antal % får hævet pensionsbeløbet.
- Hvordan vil regnestykket se ud, hvis der tages hensyn til det høje prisniveau i Grønland?
- Hvad er forskellen på grønlandsk alderspension og dansk folkepension? Er der forskel på kriterierne for at kunne få alderspension/folkepension, fx samtidig med tjenestemandspensionen og i forhold til muligheden for at få evt. tillægssydelse?
- Hvordan er pensionsopsparing gennem Lærernes Pension – hvilke andre muligheder giver Lærernes Pension?
- Hvor stort et beløb "får" Lærernes Pension fra ansatte i Grønland årligt?
- Investerer Lærernes Pension i Grønland? (fx i byggeri eller andet).
- Hvilke muligheder for pensionsopsparing er der i Grønland?
- Hvilke muligheder er der for at efterladte ægtefæller og evt. børn fortsat kan få ydelser efter tjenstemands død, og er der i den forbindelse forskel på gifte og samlevede par? Hvilke muligheder tilbyder Lærernes Pension i forhold til dette spørgsmål?

For yderligere belysning af forholdene kan der medtages et antal interviews med pensionerede tjenstemænd i Grønland og Danmark.

Arbejdsgruppe

Arbejdsgruppen til Undersøgelse af vilkårene for tjenestemandspensionister i Grønland og Danmark er startet på sit arbejde.

Arbejdsgruppen som ledes af William Kriegel har følgende medlemmer: Inger Kleist Berglund, Johan Reimer, Marianne Jensen og Kunuunnguaq Fleischer. De er nu i gang med at planlægge møderækker og arbejdsform.

Som den første organisation i Grønland ønsker IMAK, at vilkårene for tjenestemandspensionister i Grønland og Danmark afdækkes grundigt.

Mange af IMAK's medlemmer er gennem årene flyttet til Danmark i forbindelse med deres pensionering, fordi tjenestemandspensionerne i Grønland ikke er blevet reguleret i mange år og ikke mindst fordi, vilkårene for tjenestemandspensionister i Danmark er bedre: Det udbetalte pensionsbeløb er højere, man kan få folkepension uden fradrag i tjenestemandspensionen, bedre muligheder for sundheds- og socialfaglig service, og i det hele taget et større rådighedsbeløb.

Efter at IMAK's bestyrelse i december 2022 vedtog at igangsætte ovennævnte opgave, har IMAK's forkvinde Elna Heilmann haft møde med flere politikere: Naalakkersuisoq for Finanser og Ligestilling Naaja Nathanielsen (IA), Folketingsmedlemmerne Aaja Chemnitz (IA) og Aki-Matilde Høegh-Dam (Siumut), som alle gav tilsagn om at støtte op om opgaven.

IMAK's forkvinde Elna Heilmann er igang med at planlægge et møde med partiformændene og med Inatsisartuts udvalg for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke.

Det er planen, at arbejdsgruppen under IMAK skal aflevere sit arbejde i september 2023.

2022-mi novemberip naalernerani atuarfiit pisortaasa isumasioqatigiinneranni Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfimmi pisortanikoq Karl Kristian Olsen (Paartog) aamma naalakkersuisoqarfimmi tassani suliniummut pisortanikoq Kunuunnguaq Fleischer 1990-ikkut naajartulerneranni atuarfimmik iluarsartuusseqqilluni suliaq pillugu saqqummiipput. Saqqummiinnerminnut atatillugu Kunuunnguaq ilaatigut oqarpoq assersuutigalugu umiarsuarmi aquttutut akuerisaassagaanni imaatigut angallannermi inatsisit ilisimasariaqartut biilernernullu allagartartaassagaanni aqqusinikkut angallannermi inatsisit ilisimasariaqartut, oqaatigalugulu tamanna aamma atuarfimmi ilinniartitsissagaanni atuuttariaqaraluartoq. Imaappoq ilinniartitsisutut pisoratulluunniit sulissagaanni atuarfik pillugu inatsisit suliamullu tunngatillugu inatsisit allat ilisimasariaqartut.

Tamatuma kingorna "Ilinniartitsisup" aqqissuisuiniit Kunuunnguaq aperivarput inatsisit atuuttut aallaavigalugit qulequttat assigiinngitsut allaaserisinaanera, nammineq ukiorpasuarni ilinniartitsinermit attuumasuteqartunik suliaqarnermini naammattoortarsimasani aallaavigalugit. Taakkualu 'Ilinniartitsisup' saqqumersinnerini tulleriinni ilannguttassavagut.

Aaqqisuisut sinnerlugit
Elna Heilmann, akisussaalluni aaqqissuisoq

Aallaqqaasiut:

Siullermik "Ilinniartitsisup" aaqqissuisuinut qujanaq, ukiorpaalunni ilinniartitaanermik suliaqarninni, inatsisinut tunngasut nammineq ulluinnarnilu sulininni iluaqutigarsimasama sukkut tamaana allaaserilaarnissaannut periarfissimmannga. Inatsisilerituujunngilanga, kisiannili immaqa tamannarpiaq pissutigalugu ukiut ingerlanerini inatsisit paasiniartarsimavakka, ulluinnarni naammattoortakkakka aallaavigalugit, ulluinnarnilu sulininnut naleqqiullugu isumqalersitsisumik.

"Ilinniartitsisup" normui tulluuttuni qulequttatut ilaatigut sammineqassapput atuarfiup siunertaa, atuarfiup siulersuisui, atuartunik nakkutilliineq, atuartitsinerup naammasisissaa qularnaarniarlugu periusaasinnaasut, naliliisarneq, immikkut atuartitsineq il.il. Assersuutigiinnarlugu apequtit nammineq naammattoortarnikuusakka: Atuarfiup siulersuisui sulisut ataasiakkaat pillugit suliaqarsinnaappat?

Atuartunik nakkutilliineq qanoq paasisariaqarpa? Sumiifinni ataasiakkaani toqqagassat suunuku? Annertusisamik immikkut atuartitsisoqarsinnaava? Ingerlaavartumik naliliinnermut suut ilaappat? Atuarfimmi soraarummeertoqartarpa? Il.il.

Inatsisit atuuttut sumi nassaarisinnaavakka?

Aallaqqaasiullugu atuarfimmu tunngatillugu inatsit nalunaarutillu atuuttut, kiisalu inatsisit allannguutaasa qanoq nassaarineqarsinnaanerannut innersuussutinnguaq. Linki ataaniittoq uunga innersuussutaavoq: "Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsississaattut siunnersuut nr. 15, 3. december 2012-imeersoq." Inatsisitaata talerpiatungaaniipput linkit innersuussutit allat uku: 'kundgørelse_L_7-24_2012_kn', 'L_15-2012_bemaerk_kn' aamma 'L_15-2012_betaenk_kn' – kalaallisuujuupput, taakkunanilu annermik inassutigineqarsinnaavoq inatsimmut oqaaseqaatit minnerunngitsumillu aalajangersakkanut ataasiakkaanut oqaaseqaatit atuarneqassasut, tassami oqaaseqaatini amerlanertigut atuarneqarsinnaasarpoq aalajangersagaq qanoq paasineqassanersoq arlalitsigullu aamma aalajangersakkap tunuliaqutaa allaqqasarluni.

Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat il.il.

Linki una iserfigiuk:

https://inatsisit.gl/Lov?rid=%7bA9CD7C8F-DC91-4860-A7F0-B88BA752ED35%7d&sc_lang=kl-GL

Taanna tassaavoq atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaannut 2012-imeersoq (kalaallisut, qallunaatuua quppernermi tassani aamma takuneqarsinnaavoq). Aamma nanineqarsinnaavoq inatsisit.gl iserfigalugu ujarlerfissami "nummer"-ip nalaatigut 15 allallugu, aamma "ukioq"-p nalaatigut allallugu: 2012.

Tulliullugu inatsisip qulequtaata atinnguani innersuussut toorneqassaaq, ima qulequtalik:

Paasissutissat attuumasuteqartut

Tassaniipput inatsisit atorunnaarsinneqartut, inatsimmi allannguutit nalunaarutillu tulleriiaarneqarneri.

Inatsisimmi allannguutit

Inatsisip paasisassarsiorfigalugu atuarnerni kukkuneqallattaasartoq tassaavoq, inatsit kingusinnerusukkat allannguutaasinnaasunut sanilliinneqanngitsoortarmat. Inatsit allanngortinneqaraangat amerlanertigut taamaalaat aalajangersakkat ataasiakkaat allanngortinneqartarput,

taamaammallu inatsit atuuttoq tamakkiisumik paasiniaraanni, inatsit pingaarneq kingusinnerusukkut allannguutitut sanilliuttariaqartarpoq, pisariaqartikkaannilu nammineerluni allannguutit naapertuuffiisigut inatsimmut pingaarnermut oqaaseqaatitaanullu ikkussuullugit.

Inatsisinik naluaarutit

Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfiit ukiuni kingulliunerusuni periarfissaqalernikuupput inatsisit pingaarnert kingusinnerusukkullu allannguutit katigullugit allannissaannut; inatsimmik pingaarnermik allannguutaanillu katigussilluni saqqummiussineq taaneqatarpoq 'inatsimmik nalunaarut'. Periarfissaq taanna atorneqatarpoq inatsit pingaarneq arlaleriarluni allanngortinneqarsimatillugu, taamaallunilu inatsit tamakkiisumik paasissagaanni inatsisit arlallit imminnut sanilliuttariaqalersimatillugit. Inatsimmik nalunaarutit oqaaseqaatitaqartanngillat, taamaammallu oqaaseqaatit takuniaraanni inatsimmut pingaarnermut kingusinnerusukkullu inatsisip allannguutaanut oqaaseqaatit atuartariaqarput. Atuarfik pillugu inatsit kingusinnerusukkullu allannguutai sulit katigullugit inatsimmik nalunaarutitut suliarineqarnikuunngillat. Taamaattoq ilimagisaavoq atuarfik pillugu inatsimmik nalunaarut qanittukkut suliarineqarlunilu saqqummiunneqassasoq.

Namminersorlutik Oqartussat inatsimmik nalunaarutaat ataatsimoortut uani takuneqarsinnaapput:
<http://lovgivning.gl/services/Soegeresultat/?cat={53A74BD8-B340-4B9F-AB3A-AE55318542ED}>

Imaluunniit inatsisit.gl iserfigalugu qulaani "Takussutissiat suuneri"-sa ataanni "Inatsimmik nalunaarut" toorlugu.

Sullissivik.gl

Sullissivik.gl-imi aammattaaq atuarfik pillugu inatsimmut tunngasunik arlalinnik allakkiaqarpoq.

Kunuunnguaq Fleischer

Tullianik: Atuartitsinerup ingerlanneqarnissaata naammassineqarnissaanut periusissat atuarnerrullu nalaani atuarfiup atuartunik nakkutilliinera pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 11, 14. maj 2003-meersoq pillugu allaaserisaq.

Under skolelederseminaret i Nuuk i slutningen af november 2022 havde tidligere departementschef i Departementet for Uddannelse Karl Kristian Olsen (Paartoq) og tidligere projektleder i samme departement Kunuunnguaq Fleischer et oplæg om arbejdet med folkeskolereformen i slutningen af 1990'erne. I den forbindelse kom Kunuunnguaq bl.a. med en bemærkning om, at for at blive styrmand på et skib, skal man kunne de regler, der gælder for at kunne sejle et skib, ligesom man skal kende færdselsreglerne for at kunne få et kørekort, og at det samme burde gælde for at kunne undervise i folkeskolen. Dvs., at en lærer eller skoleleder bør kende den lovgivning, der gælder for folkeskolen og i det hele taget for de områder, man som lærer kommer i berøring med.

Ilinniartitsisoq har efterfølgende bedt Kunuunnguaq om at tage nogle emner op med udgangspunkt i lovgivningen, som han i sit mangeårige virke inden for undervisningsverdenen selv har stødt på, som vi så vil bringe over nogle numre af Ilinniartitsisoq.

På redaktionens vegne
Elna Heilmann, ansvarshavende redaktør

Indledning:

Først en tak til redaktionen af Ilinniartitsisoq for at give mig mulighed for at fokusere på nogle områder af lovgivningen, som jeg gennem mine år i skoleverdenen selv har haft glæde af at have kendskab til i mit daglige arbejde. Jeg er ikke jurist, men måske netop derfor har jeg gennem årene forsøgt at forstå lovgivningen ud fra den situation jeg stod i og på en måde, der gav mening i min hverdag.

I de følgende numre af Ilinniartitsisoq vil der bl.a. blive taget emner op om folkeskolens formål, skolebestyrelser, tilsyn med eleverne, foranstaltninger til sikring af undervisningens gennemførelse, evaluering, specialundervisning m.v. For eksempel nogle spørgsmål som jeg ofte har stødt på: Må skolebestyrelsen behandle personalesager? Hvad vil det sige, at skolen skal holde tilsyn med eleverne? Hvad er 'lokale valg'? Er der noget der hedder vidtgående specialundervisning? Hvad indgår i den løbende evaluering? Er der eksaminer i folkeskolen? o.s.v.

Hvor finder jeg gældende lovgivning?

Indledningsvis et lille tip om, hvor man kan finde gældende lov og bekendtgørelser på folkeskoleområdet samt de ændringer, der gennem årene er foretaget i lovgivningen. Linket herunder henviser til Inatsisartutlov nr. 15 af 3. december 2012 om folkeskolen. Til højre for selve lovteksten er der yderligere links til 'kundgørelse_L_7-24_2012_dk', 'L_15-2012_bemaerk_dk' og 'L_15-2012_betaenk_dk', hvor det specielt kan anbefales at læse bemærkningerne til loven og ikke mindst bemærkningerne til de enkelte bestemmelser, som ofte giver en nærmere forklaring på, hvordan bestemmelsen skal forstås og ofte også baggrunden for denne.

Folkeskoleloven m.v.

Gå ind på dette link:

<http://lovgivning.gl/lov?rid={A9CD7C8F-DC91-4860-A7F0-B88BA752ED35}#>

Det er linket til den gældende folkeskolelov fra 2012 (på dansk, men man kan også se den på grønlandsk samme sted). Eller gå ind på: lovgivning.gl og skriv fx "15" ud for "nummer" i søgefeltet og "2012" ud for "år".

Herefter trykkes på det link, som findes lige under Inatsisartutlovns titel med denne overskrift:

Ændret, ophæver, hovedlov, sammenskriver, erstatter oplysninger

Her ses en længere liste over ophævede love, lovændringer og bekendtgørelser på folkeskoleområdet.

Lovændringer

En meget almindelig fejl ved opslag i lovgivningen er, at man glemmer at se efter eventuelle ændringer i loven. Når der foretages ændringer i en lov, er det som regel kun enkelte bestemmelser, der ændres, så for at få et samlet overblik over den gældende lov, skal man sammenholde ændringerne med hovedloven, og eventuelt selv indsætte ændringerne de relevante steder – både i hovedloven og i bemærkningerne til loven.

Lovebekendtgørelser

De enkelte departementer i Selvstyret har gennem de senere år fået mulighed for at sammenskrive hovedlov og efterfølgende ændringer i en såkaldt lovebekendtgørelse. Dette sker, når en hovedlov er blevet ændret flere gange, og det således er blevet nødvendigt at sammenholde flere love for at få et overblik over den gældende lov. Der er ikke bemærkninger til en lovebekendtgørelse, og derfor skal bemærkningerne slås op under hovedloven og de efterfølgende ændringslove. Folkeskoleloven og de efterfølgende ændringer er endnu ikke sammenskrevet som en lovebekendtgørelse. Det forventes dog, at der indenfor kort tid

også vil blive udarbejdet og offentliggjort en lovebekendtgørelse om folkeskolen.

En samlet liste over Selvstyrets lovebekendtgørelser findes her:

<http://lovgivning.gl/services/Soegeresultat/?cat={53A74BD8-B340-4B9F-AB3A-AE55318542ED}>

Eller gå ind på lovgivning.gl og klik på lovebekendtgørelser under "Dokumenttyper".

Sullissivik.gl

I Sullissivik.gl findes der også en række artikler med henvisninger til folkeskolelovgivningen.

Kunuunnguaq Fleischer

Næste gang: Noter om Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 11 af 14. maj 2003 om foranstaltninger til sikring af undervisningens gennemførelse samt om skolens tilsyn med eleverne i skoletiden.

Aasianni meeqqat atuarfiat Gammeqarfik ilinniartitsisussaaleqiffiunngilaq

Nunatta sineriaani ilinniartitsisussaaleqiffinni atukkat oqitsuinnaasannngillat, sumiiffiilli ilaanni soorlu Gammeqarfimmi ilinniartitsisussaaleqisoqarnani suleqatigiilluarneq pingaartinneqarpoq.

Aasianni meeqqat atuarfianni atuartut massakkut katillutik 394-iupput. Taakkunannga nunaqarfinniit atuariartorlutik atuartut angerlarsimaffianniittut quliupput.

Ikamiuniit, Akunnaamiit, Kitsissuarsunniit, Kangaatsiaaniit, Attumiit, Iginniarfimmiit, Ikerasaarsunniit kiisalu Ni-aqornaarsunniit meeqqat 8. klassi naammassigaangamikku Aasiannukarlutik meeqqat atuarfiat naammassiartorlutu meeqqat angerlarsimaffianni najugaqartarput.

Atuartut taakku tamarmik atuarfimmi nuannaarlutik ineriartortinneqarlutik misigisimanissaat, Gammeqarfimmi atuarfiup pisortaata, Ajaaja Rosingip pingaartitaraa.

- Gammeqarfimmi immikkuullarissutigivarput atuartunut immikkut pisariaqartitsisunut inissaqartitsisorujussuugatta, meeqqat ataasiakkaat, taamaakkaluartorlu tamarmik ataatsimoortutut misigisimasarnissaat ataatsimoorluta akisussaaqatigiimmik anguniartarparput.

Aviaaja Rosingi Gammeqarfimmi ukiunik sisamangulersuni atuarfimmi pisortaavoq.

Ukiuni marlungulersuni Gammeqarfimmi ilinniartitsisut sinniisuata, Inger Jeremiassenip Gammeqarfimmi suleqatigiilluarneq aamma misigivaa.

- Sinniisutut suleqqaalerama suliasat arlallit aqqqitassat siunniunnikuugut suleqatigalu. Massakkut anguniakkagut ajunngitsumik ingerlaarfigaagut, suleqatigiinneq ajunngitsoq ingerlaarfigaarput.

- Soorunami aqqqitassat suulluunniit takkussinnaasarput kisianni suleqatigiilluarnikkut aaqqiinissamik anguniagaqatigiillaqqissuuvugut sulisut tamatta.

Gammeqarfimmi sulinermit ataatsimiititaliaq, sulisut sinnisaat, perorsaanermullu ataatsimiititaliaq ukiumut sismariarlutik ataatsimeeqatigiittarput.

Tassani atuarfimmi ilinniartitsisut atugaasa qanoq pitsanngorsaavigineqarsinnaaneri, atuarfimmilu pisariaqartinneqartut eqqartorneqartarput nalilersorneqarlutik aalajangiivigineqarlutillu.

- Taakkua saniatigut aamma atuarfiup pisortaa sapaatit akunneri marluk qaangiukkaangata ataatsimeeqatigisarparput. Ilinniartitsisut sinniisaattut sulinitinni sinaakkutit maleqqissaarlugit sulinissarput pingaartitaraarput, taamaamat sinaakkutit malillugit sulisarpugut, Inger Jeremiassen oqarpoq.

Ilinniartitsisut sinniisaata aamma ilinniartitsisut ulluinnarni atugaasa tusaaniarneqartarnissaat pingaartitaraa, taamaamat arlaatigut saaffiginnittoqassatillugu allaganngorlugit tunniunneqarnissaat kissaatigineqartarput, sulinerminnut najoqqutat atorlugit suliarineqartarmata.

Atuarfik ingerlalluartoq

Atuarfiup pisortaata atuarfiup avataaniit, illoqarfiup avataaniillu assigiinngitsuniit atuarfik Gammeqarfiup ingerlalluartut taaneqartarnera ataasiaannarani maluginiartarpaa. Tamanna suleqatigiilluarnerup nassatarigaa, taanna isumaqarpoq.

- Gammeqarfimmi pisortaalluni nuannersorujussuuvog, nuannarlugu uummateqarfigalugu suliffigaara, qilanaarlunga suliaartorpunga. Sulisut tamatta suleqatigiilluarneq pingaartitaraarput, tassaagunarpoq taanna peqqutaanerpaag.

Gammeqarfimmi ilinniartitsisut, aqutsisut pisortarlu katillutik 51-iupput, taakku meeqqanut 394-inut sullissipput.

Atuarfimmi ilinniartitsisut atorfiit tamarmik inuttaqarput, tassa ilinniartitsisunik amigaateqanngillat.

Taamaammallu suleqatigiilluarsinnaaneq oqinnerusutut ittoq, atuarfiup pisortaa isumaqarpoq.

- Ilinniartitsisut ulluinnarni atuartuutigit qanimut ilagisarpai. Oqarluaannaraanni taakkuupput atuarfitsinni atuartut pingaartitaannik ilisimaqarnerpaat, taakkumi ulluinnarni atuartut isigisarpai, ilagisarpai, attorlugillu naamasinnaasarpai.

- Taamaammat ilinniartitsisut piusasaqaraangata aqut-sisuniit tusaaniarnissai pingaartittarpagut, taamaalilluta ineriartortitsinermi siumut ingerlanissaq ataatsimoorfigisarpaput, Ajaaja Rosing oqarpoq.

Avannaani Ilinniarnertuunngorniarfik atorluarneqartarpoq

Gammeqarfimmi atuartut meeqqat atuarfiat naammassinnginneranni silarsuarmut allaanerusumut pulatinneqalaartaput.

Immaqalu silarsuaq siunissamut qaammaarinnerusutut isikkunissinnaasarluni.

Avannaani Ilinniarnertuunngorniarfik Aasianniippoq. Taanna Gammeqarfimmi atuartunut angajullernut siunissaat eqqarsaatigalugu atuarfigitillugu aamma misigitinneqartarpoq.

Meeqqat angajullit suliffimmik misiliiffiisa nalaaniileraanga atuartut aamma GUX-imi atuarlutik misileerusuttut GUX-imik atuarlutik misiliinissaminnik periarfissinneqartaput.

- Atuartut angajullit GUX-imi misiliisimagaangamik meeqqat atuarfiat naammassigunikku sumut ingerlari-aqqinnissaminnik aalajangiisinnaassusaannut sunniuteqartarpoq.

- Ilaasa paasisarpaat GUX-issallutik, ilaasa paasisarpaat efterskoleqqaassallutik ilaallu aamma assigiinngitsunik periarfissanik aamma toqqaarusunnertik paasisarpaat. Taamaammat GUX-imi sapaatit akunneri marluk atuar-sinnaasarnertik siunissaminnut iluaqutigisarpaat, taanna oqarpoq.

Ajaaja Rosingip atuartut ineriartortinneqartuarnissaat pingaartittarpaa.

Taamaammat aamma Gammeqarfiup avataani meeqqat atuarfiini atuartitsissutigineqartartut isumassarsiorfiginissai ammaffigisarpai.

- Kommunitsinni atuarfinni ilinniartitsissutit iluatsilluarsi-masut isumassarsiorfigalugit Gammeqarfimmut tulluussar-lugit atuartitsissutigisinnaasarpagut.

Taamaalilluni ilinniartitsisoqatigiit ilinniartitsissutitut suliai iluatsilluurtut ilinniartitsisoqatigiinnit aamma atorneqaqqit-tarput.

Tassungalu assigulluinnartoq, nunatta sineriaani meeqqat atuarfiini lkiortit ilinniartitsisoqatiminnut webinar aqqu-tigalugu pikkorissaqatigiittarnissaq aallarteqqammerpaat.

Digitali atorlugu nunagisamiit aallanngikkaluarluni ilin-niartitsisut imminnut pikkorissarsinnaallutik.

Der er ikke lærermangel på Gammeqarfik-skolen i Aasiaat

Vilkårene for lærerne på de steder i resten af Grønland, hvor der er lærermangel, er ikke lette, men nogle steder – fx i Gammeqarfik i Aasiaat, er der ingen lærermangel, hvor et godt samarbejde er i højsædet.

Der er i dag i alt 394 folkeskoleelever i Aasiaat, heraf er der 10 bygdeelever på elevhjemmet.

Når eleverne i Ikamiut, Akunnaaq, Kitsissuarsuit, Kangaatsiaq, Attu, Iginniarfik, Ikerasaarsuk og Niaqornaarsuk bliver færdige med 8. klasse i deres bygd, tager de ind til Aasiaat for at færdiggøre folkeskolen og kommer til at bo på elevhjemmet her.

For lederen ad Gammeqarfik Ajaaja Rosing er det vigtigt, at alle disse elever udvikles og har det trykt.

- Gammeqarfik er specielt kendetegnet ved, at vi gør meget for at rumme elever med særlige behov, hvor vi i fællesskab arbejder for hvert enkelt barn samtidig med, at de føler at indgå i et fællesskab.

Ajaaja Rosing har været leder af Gammeqarfik i knap 4 år.

TR på Gammeqarfik Inger Jeremiassen har i snart to år også haft stor glæde af det gode samarbejde.

- Da jeg startede som TR, tog vi i fællesskab og sammen med min kollega nogle sager op, som vi ønskede at rette op på. I dag arbejder vi godt mod at realisere vore målsætninger gennem det gode samarbejde.

- Selvfølgelig kan der undervejs dukke sager op, der skal rettes op på, men alle ansatte er gode til at finde løsninger i fællesskab.

Samarbejdsudvalget, tillidsrepræsentanterne og pædagogisk råd holder 4 årlige fællesmøder.

På disse møder drøftes mulige forbedringer af lærernes vilkår på skolen og forskellige behov på skolen, som vurderes, og hvor der tages beslutninger.

- Ud over det holder vi også møde med skolens leder hver tredje uge. Vi finder det vigtigt at arbejde ud fra de rammer, der er givet for arbejdet som TR, som vi følger nøje, udtaler Inger Jeremiassen.

Lærerrepræsentanten finder det også vigtigt, at der lyttes til lærernes vilkår i hverdagen, og ønsker derfor også, at samtlige henvendelser skal foregå skriftligt, da sagerne behandles ud fra de givne retningslinjer.

En velfungerende skole

Skolelederen har flere gange bemærket sig, at skolen – også uden for byen – omtales som en velfungerende skole. Hun mener, dette er en følge af det gode samarbejde.

- Det er dejligt at være leder af Gammeqarfik, jeg er glad for arbejdet og har mit hjerte med i det, og glæder mig hver dag til at møde op på arbejdet. Den vigtigste årsag hertil er nok, at alle ansatte arbejder så godt sammen.

Der er i alt 51 lærere og ledere på Gammeqarfik, som arbejder for 394 børn.

Samtlige lærerstillinger på skolen er besat, det vil sige, at der ikke er mangel på lærere.

Derfor mener skolens leder, at samarbejdet umiddelbart er nemmere.

- Lærerne er i det daglige tæt på eleverne. Med andre ord er det lærerne, der har det bedste kendskab til elevernes behov, for de har jo en daglig kontakt med eleverne, er sammen med eleverne, kan røre ved eleverne og lugte dem.

- Derfor finder vi det meget vigtigt at lytte til lærernes ønsker, og på den måde være fælles om fremdriften i udviklingsarbejdet, siger Ajaaja Rosing.

Har stor glæde af Nordgrønlands Gymnasium

Inden eleverne på Gammeqarfik er færdige med folkeskolen, får de indblik i en anderledes verden, og måske får de et indtryk af en fremtidig lysere verden.

Avannaani Ilinniarnertuunngorniartik (Nordgrønlands Gymnasium) ligger i Aasiaat. Med fremtiden for øje får de ældste elever på Gammeqarfik her mulighed for at få en fornemmelse af gymnasiet.

Når eleverne skal på erhvervspraktik, får de elever, der har lyst til søge ind på GUX mulighed for at prøve at gå på GUX.

- At de ældste elever får mulighed for at prøve at gå på GUX har indflydelse på deres valg af retning efter folkeskolen.
- Nogle finder ud af, at de skal på GUX, andre finder ud af, at de først skal på efterskole og andre igen finder ud af, at de har forskellige andre valgmuligheder. De har derfor stor glæde af muligheden for at afprøve GUX i 2 uger i forhold til deres fremtid.

For Ajaaja Rosing er det vigtigt, at eleverne sikres mulighed

for fortsat udvikling.

Derfor er hun også åben over for, at der hentes faglig inspiration fra skoler uden for Gammeqarfik.

- På Gammeqarfik kan vi hente inspiration fra andre lærere i kommunen, der har haft succes og tilpasse deres undervisning til brug på vores skole.

På den måde kan lærernes succesrige arbejde komme andre lærere til gode.

På tilsvarende vis har Ikkiortit i folkeskolen i resten af landet netop startet på et kursus for lærere arrangeret som et webinar. Og kan således dygtiggøre hinanden digitalt uden at behøve at forlade hjemstedet.

Inatsisit qanoq aalajangersaappat? (2)

Kunnuunnguaq Fléischer

Atuarfik pillugu inatsisini aalajangersakkat allaaserillattarnerini uani sammineqassaaq nalunaarut sulí atuuttoq, tassalu: "Atuartsitinerup ingerlanneqarnissaata naammasineqarnissaanut periusissat atuarnerrullu nalaani atuarsiup atuartunik nakkutilliinera pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 11, 14. maj 2003-meersoq." Aalajangersakkat ataasiakkaat issuarnissaat siunertaangilaq, taamaallaalli nalunaarutip imarisaanik pingaarnernik tikkuussinissaq siunertaalluni.

Nalunaarut uani tamakkiisumik takuneqarsinnaavoq:
<https://inatsisit.gl/kl-GL/Lov?rid={07339514-5E2C-4486-A569-D235191F85FB}>

aamma nanineqarsinnaavoq inatsisit.gl iserfigalugu, ujarlerrissamilu "nummer"-ip nalaatigut 11 allallugu, aamma "ukioq"-p nalaatigut 2003 allallugu.

Kapitali 1-ip aallaqqaatigaa, atuarsiup siulersuisuisa atuarsiup maleruagassanik aalajangersaanissaannik aalajangiussaq, aammattaaq aalajangersarneqarpoq (§ 4) klassini atuatigitiit imaluunniit ingerlaqatigitiit (holdit) ilinniartitsisutik peqatigalugit ukiup atuarsiup aallartinneri tamaasa atuatigitiit imaluunniit ingerlaqatigitiit akunnerminni ataatsimoornissaminut anguniagassatik pilersaarusiussagaat.

Tassunga atatillugu – allatigullu sumiiffinni ataasiakkaani inatsisit naapertorlugit malittarisassaliortoqassatillugu - eqqumaffigisariaqarpoq, sumiiffinni ataasiakkaani malittarisassaliat suliarineqassammata malittarisassat 'qulliuernerusut', imaappoq Inatsisartut inatsisaasa, Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaasa, kommunalbestyrelsit aamma/imaluunniit atuarsiup siulersuisuisa sinaakkusiusaasa iluanni.

Nalunaarummi immikkoortoq "Periusissat" aallannerlugu allaaserineqarpoq, atuarsiup maleruagassat atuarsiup unioqqutippagit piaartumik tamatuma akuerineqarsin-

naanngissusia ilinniartitsisup atuarsiup paaseqqullugu taakkartussagaa. Ilinniartitsisup atuarsiup oqaloqateqarnermigut unioqqutitsinermut suna pissutaanersoq paasi-niassavaa, tamatuma siunertarissavaa atuarsiup atuarsiup maleruagassat qanoq pingaartiginersut paasissammagit unioqqutinneqarpoq innissaallu pinaveersaarniassammagit.

Atuarsiup maleruagassat unioqqutittuarpagit annertuumilluunniit unioqqutitsippat, ilinniartitsisup pilertortumik atuarsiup paasitissavaa tamanna akuerineqarsinnaanngitsoq allakkatigullu mianersoqqussummik atuarsiup tunineqassaaq. Atuarsiup angerlarsimaffia mianersoqqussutip imaanik, tassungalu ilanngullugu sooq atuarsiup mianersoqqussummik tunineqarsimanersoq unioqqutitsinerullu kingunerisinaasaanik nassuiaatitaqartumik nalunaarfigineqassaaq.

Immikkoortumi tassani aammattaaq atuarsiup periusersinnaasai allat aalajangersarneqarput:

- 1) Atuarsiup atuartsitinermut allamut nuukkallartitsineq akunnerni ataasiakkaani imaluunniit ullup sinnerani.
- 2) Sapaatip-akunnera tikillugu atuarsiup periusersinnaasai qusaajunnaarsitsineq.
- 3) Klassimut allamut ukioqatigisanik atuarsiup ataatut nuutsitsineq.
- 4) Illoqarfigisami klassimut allamut ukioqatigisanik atuarsiup ataatut nuutsitsineq.
- 5) 10. Klassini atuarsiup tunngatillugu, atuarsiup ataatut nuutsitsineq

Periutsit nr. 1-imiit 4-mut taaneqartut taamaallaat 4.-10. klassini atuarsiup atorineqarsinnaapput.

Malugeqquneqarpoq periutsit qulaani taaneqartut aatsaat atorineqarsinnaammata piimasaqaatit aalajangersimasut nalunaarummi taaneqartut naapertorlugit, aammattaaq malugeqquneqarpoq periusissat pineqartut atorineqarsinnaatitaamat.

Timikkut tarnikkulluunniit pillaaq atorineqassanngilaq. Atuarsiup allanut nakuuserniarnerat pigisanilluunniit aserorternerimik innarliinissaat pinngitsoortinnarlugu pisari-aqartitsineq naapertorlugi pissaaneq atorineqarsinnaavoq. Pissaaneq atorineqartariaqarpat ingerlatiinnarlugu tamanna allakkatigut atuarsiup pisortaanut nalunaarutigineqassaaq, taassumalu ingerlatiinnarlugu angajoqqaat tamatuminnga ilisimatissavai. Atuarsiup pissaanermik atuarsiup ilinniartitsisumit ingerlatiinnarlugu klassimi atuartsitinermit

anisitaasinnaavoq, ilinniartitsisullu pisumik nalunaarutigininnera tunngavigalugu atuarfiup pisortaata iliuuserisassat pisariaqartinneqartut suuneri aalajangiiffigissavai.

Nakkutilliineq

Nalunaarummi kapitali 2 atuartut atuarnersa nalaanni nakkutilliinissaq pillugu aalajangersakkanik imaqarpoq, tamatumunnga ilanngullugu aalajangersarneqarpoq, ilinniartitsisut ataasiakkaat tamarmik atuarfimmi maleruaqqusat malinneqarnissaannut qulakkeerinissamut pisussaaffeqartut unioqqutitsisoqarpallu akuliutissallutik pisussaallutik, soorlu atuarfiup pisortaanut saaffiginninnikkut. Imaappoq ilinniartitsisut ataasiakkaat nakkutilliisutut pisussaanerat ilinniartitsisup skemanut imaluunniit suliassat agguataarneqarsimanerinit killeganngilaq.

Aammattaaq immikkut qulequtserlugit aalajangersaaffigineqarput: Nakkutilliisussaatitaanerup atuuffia, nakkutilli-

sussaatitaanerup imaa aamma paasisassarsiornermi angalanermi allanilu nakkutilliineq.

Kunuunnguaq Fleischer

Tullianik: Atuartitsissutit sumiiffinni ataasiakkaani toqqagassat.

Hvad siger loven? (2)

Kunuunnguaq Fleischer

Som den næste i rækken af de små artikler om folkeskolelovgivningen bliver der i det følgende fokuseret på den stadigt gældende bekendtgørelse: "Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 11 af 14. maj 2003 om foranstaltninger til sikring af undervisningens gennemførelse samt om skolens tilsyn med eleverne i skoletiden". Det er ikke hensigten at gengive eller beskrive alle bestemmelser, men blot give nogle fingerpeg om, hvad bekendtgørelsen indeholder.

Bekendtgørelsen kan findes under dette link:

<http://lovgivning.gl/da-DK/Lov?rid={07339514-5E2C-4486-A569-D235191F85FB}>

Kan også findes ved at gå ind på lovgivning.gl, og fx skrive 11 ud for "nummer" i søgefeltet samt 2003 ud for "år".

Kapitel 1 indledes med et afsnit om ordensregler, som skolebestyrelsen skal fastsætte, hvor der endvidere er en bestemmelse (§ 4) om, at som et led i undervisningen skal hver klasse eller hold sammen med lærerne ved starten af hvert skoleår udarbejder interne mål for klassens eller holdets samvær.

I den forbindelse og i alle andre tilfælde, hvor der ifølge lovgivningen skal udarbejdes lokale regler, skal man være opmærksom på, at disse skal holdes inden for rammerne af de mere overordnede regler i form af inatsisartutlove, Selvstyrets bekendtgørelser og eventuelle retningslinjer vedtaget af kommunalbestyrelsen og/eller af skolebestyrelsen.

Underafsnittet om foranstaltninger indledes med, at hvis en elev overtræder skolens ordensregler, skal læreren straks påtale det uacceptable heri over for eleven. Læreren skal gennem samtaler med eleven søge afklaret årsagen til overtrædelsen med henblik på at give eleven forståelse for ordensreglernes betydning for at forebygge yderligere brud på ordensreglerne.

Ved gentagne overtrædelser af ordensreglerne eller når det drejer sig om en grov overtrædelse, skal læreren straks påtale det uacceptable heri over for eleven og meddele eleven en skriftlig advarsel. Hjemmet skal samtidig hermed underrettes om den meddelte advarsel, herunder om be-

grundelsen og mulige virkninger af yderligere overtrædelser.

Desuden indeholder afsnittet bestemmelser om andre foranstaltninger, som skolen kan benytte:

- 1) Overførsel til anden undervisning på skolen i enkelte timer eller resten af dagen.
- 2) Udelukkelse fra undervisningen i indtil en uge.
- 3) Varig overflytning til parallelklasse ved samme skole.
- 4) Overflytning til en klasse på tilsvarende klassetrin ved en anden skole i byen samt
- 5) Udskrivning af skolen for elever i 10. klassetrin.

De i nr. 1-4 nævnte tiltag kan alene finde anvendelse i forhold til elever på 4.-10. Klassetrin.

Opmærksomheden henledes på, at de ovennævnte foranstaltninger kun kan anvendes ud fra bestemte forudsætninger, som præciseres i bekendtgørelsen, ligesom det kun er skolens leder, der i givet fald kan iværksætte disse foranstaltninger.

Legemlig eller psykisk straf må ikke anvendes. For at afværge, at elever øver vold mod andre eller ødelægger eller beskadiger ting, kan der anvendes magt i fornødent omfang. Hvis der anvendes magt, skal der straks indgives en skriftlig indberetning til skolelederen, som straks foranlediger underretning til forældrene. En elev, over for hvem der anvendes magt, kan af læreren omgående udelukkes fra klassen for resten af undervisningslektionen, hvorefter skolelederen på baggrund af lærerens indberetning træffer beslutning om de nødvendige videre foranstaltninger.

Tilsyn

Kapitel 2 i bekendtgørelsen indeholder bestemmelser om tilsyn med eleverne i skoletiden, herunder en bestemmelse om, at hver enkelt lærer er forpligtet til at medvirke til ordnens opretholdelse og til at gribe ind i tilfælde, hvor der sker brud på skolens orden, eventuelt ved at rette henvendelse til skolens leder. Den enkelte lærers tilsynspligt er således ikke begrænset til tilfælde, der følger direkte af lærerens skema eller arbejdsfordeling, tilsynspligtens område, tilsynets nærmere indhold og tilsynet under ekskursioner mv.

Kunuunnguaq Fleischer

Næste gang: Lidt om 'lokale valg'.

Suliamut tunngasunut klubbi atuarfissinni pilersissiuk!

Allattoq: IMAK-ip allattoqarfiani aqutsisoq
Simon Lennert

Assersuutigalugu qanoq iliortoqassava, meeqqat atuarfianni ilinniartitsisutut arlaleriaqaluni qullersarisanut kommunimilu oqartussaasunut uparuaasarsimagaanni, atuarfimmi meeqqanut naammattunik piginnaaneqarluartunillu sullissisoqanngitsoq? Kommunilu ilinniartitsisoq imaluunniit atuarfik qanillattorniartugit iliuuseqanngippat? Soorunami nipangiinnartoqassanngilaq, nipangiinnaraluaruttami nikeriarnavianngilagut. Ilaasortatta ilaat allannguisoqarnissaaq neriuteqarlutik oqaaseqaateqarnissamut aqqutissaasut periarfissaasullu tamaasa atortarnikuuaat kinguneqartanngitsumilli. Taamaattumik ilinniartitsisut kaammattorumavagut sumiiffissinni klubbiliornissassinnik taamaallusi sulianut tunngasunik politikikkullu oqalliffissassinnik oqaaseqaateqarfiginnissinnaanissassinnulluunniit periarfissaaqalissaasi.

IMAK-ip maleruagassaani § 3 aamma § 10 tunngavigalugit

IMAK-ip iluani suliamut tunngasunik klubbitt

Suliffigalugit sumiiffigisani suliamut tunngasunik politikikkut sulinerup nukittorsarneqarnissaa siunertaralugu aamma ilaasortat akornanni kredsini ilaasortat **fraktionit** **immikkoortuni 1 aamma 2-mi** suliffigalugit sumiiffigisani pilersissinnaavaat suliamut tunngasunik klubbi. Klubbip sulinermini najoqqutassaa siulersuisunit akuersissutigineqassaaq.

- **immikkoortoq 1**-miipput ilinniartitsisut, immikkoortortaarfanni aqutsisut kiisalu siunnersortit aqutsisuunngitsut
- **immikkoortoq 2**-miipput meeqqanik minnernik atuartitsisut, meeqqat atuarfianni faglærerit timelærerillu

Tatigisatut sinniisq/inuk atassuteqaat klubbimut siulittaasuuvog siulersuisunullu atassuteqartitsisuulluni.

Sulianut tunngasunut klubbimi suleqatitit IMAK-imut ilaasortaasut tamarmik, pisortatut atorfeqartuunngitsut, tunulequtaassapput. Sulianut tunngasuni klubbimi illit suleqatitillu pissutsit suliasinnut attuumassutillit tamaasa pisortat peqataatinnagit oqallisigisinnaavasi. Inunnulli atassakkaanut tunngassutillit sulianut tunngasuni klubbimi eqqartorneqartassanngillat.

Opret en faglig klub på jeres skole!

Af: IMAK's sekretariatsleder Simon Lennert

Hvad skal man f.eks. gøre som folkeskolelærer, hvis man gang på gang påpeger over for skolens og kommunens ledelse, at der ikke er kvalificerede hænder nok til alle vores børn i skolen? Og at kommunen intet gør for at imødekomme læreren eller skolen? Man skal selvfølgelig ikke tie, fordi så er vi i bedste fald lige vidt. Nogle af vores medlemmer har med håb om forandring forsøgt at anvende alle tænkelige talerør og indgange uden resultat. Derfor vil vi gerne opfordre lærerne at danne en lokale faglig klub, som kan anvendes som debatforum og dermed mulighed at komme med en fælles udtalelse i både faglig og politisk.

Med udgangspunkt § 3 og § 10 i IMA's vedtægter

Faglige klubber under IMAK

Med det formål at styrke det fagpolitiske arbejde på tjenestestederne og blandt medlemmerne kan kredsens medlemmer i **fraktionerne 1 og 2** ved de enkelte tjenestesteder danne en faglig klub. Klubbens forretningsorden skal godkendes af bestyrelsen.

- fraktion 1 omfatter lærere, afdelingsledere og konsulenter uden ledelsesfunktioner
- fraktion 2 omfatter forskolelærere, faglærere i folkeskolen og timelærere

Tillidsrepræsentanten/kontaktpersonen er formand for klubben og er forbindelsesled til bestyrelsen.

Den faglige klub består af alle dine kollegaer, der er medlem af IMAK og som ikke er ledere.

I den faglige klub kan du og dine kollegaer diskutere alle relevante forhold, uden at ledelsen er til stede. Dog kan personsager ikke drøftes i faglig klub.

Angalaqqaanngikkaluarlutit pikkorissarsinnaavutit

<http://www.kivitsisa.gl/>

Ullutsinni digitali atorlugu imaaliillaannaq suna paaseru-sukkutsigu paasisaqarsinnaavugut. Nunarput isorartoqaaq ilinniartitsisut sinerissamiittut siammaseqaat, taakkuli aamma sumiiffigisaminniit aallanngikkaluarlutik digitali atorlugu ilinniartitsisoqatiminnut pikkorissaasinnaalerput.

Nunarput tamakkerlugu meeqqat atuarfianni ilinniartitsisut katillutik 70-it pineqarput.

Ilinniartitsisut meeqqaniit minnerniit annernut ilinniartitsisinnaminnut aamma namminneerlutik piginnaasamikkut ineriartortinneqarnissaminnik pisariaqartitsisarput.

Ilinniartitsisulli taama amerlatigisut angalaqqaarlutik pikkorissarianngikkaluarlutik nunagisaminniit digitali atorlugu ilinniartitsisoqatigiillutik pikkorissarsinnaaneq iluatsilluartoq misileqqammerpaa.

Taama oqaluttuarpoq, Nuummi Nuussuup atuarfiani ilinniartitsisoq, Ane Marie Knudsen.

- Suleqatigiit pingasuulluta sinerissami ilinniartitsisoqaterpassuatsinnut misilittakkatsinnik atorluarneqarsinnaasunik saqqummeeqqammerpugut. Tamannalu iluatsilluartut nalilersinnaavara, Ane Marie Knudsen oqarpoq.

Ane Marie Knudsenip suleqatini marluk allat peqatigalugit februaarip aappaani qulingiluaannilu ilinniartitsisunut sineriammiittunut 46-nut saqqummiipput.

Nunatsinni ilinniartitsisut imminnut pikkorissartalernissaannut isumaq qanoq pilersimanersoq, kivitsisami sulini-ummi aqutsisoq, Rune Bundgaard aperaarput:

- Ullutsinni digitalitigut taama atortorissaartigaluta, Kalaallillu Nunaat taama isortartugisoq, atorluanagerusinnaanermik eqqarsalerpugut. Sinerissami atuarfii ilaat ilinniartitsisusaaqeqqiffiupput, taamaammallu ilinniartitsisut aallaqattaartarnissaat aamma kajungernartarani.

- Taamaammatt internetti digitalillu atorluarlugit ilinniartitsisut pikkorissut suliai iluatsilluarsimasut sinerissami aamma atorluarneqarsinnaanissaa taamaalilluni oqitsua-ranngorpoq, Rune Bundgaard oqarpoq.

Sinerissami ilinniartitsisut sionratigut webinarertareer-nikuupput naapillutik. Sullermik Ilulissani aappasaani Kangerlussuarmi.

Nunarsuaq tamakkerlugu nualluut Covid-19 tuniluutiler-mat naapilluni pikkorissaqatigiissinnaaneq killegalermat, isumassarsiaq takkuppog.

- Webinarertitsigaangatta tamatta pissarsiaqangaatsiar-tarpugut. Taamaammatt allatut taamatut pikkoqissaqatigiis-sinnaanissamik isumassarsivugut. Maannalu marloriarluta misilipparput iluatsilluartumik, Rune Bundgaard oqarpoq.

Nuummi Nuussuup atuarfianiit ilinniartitsisut webinarer-titsigamik, atuartut angajulliit tusakkaminnik, isiginnaak-

kaminnik suliaminnilluunniit apeqqusiisinaanissaannik ilinniartinneqarnissaannik saqqummiussipput.

- Avitseqatigiinnissaq pingaarutilerujussuuvoq sumiik-kaluaraannilluunniit. Kinaluunnit ineriartussaguni aamma suleqatiminngaaniit pissarsisarnissaq pingaarutilerujus-suuvoq.

- Iluaqaaq taamatut digitali atorlugu suleqatinik avitseqa-teqarsinnaalluni, soorlu kujataani savaateqarfimmiittunik siunnersuisinnaalluni. Timmisartukkut arlaatigulluunniit angalaqqaanngikkaluarluta immitsinnut isigiitigaluta pik-korissaqatigiissinnaanerput iluaqaaq, Ane Marie Knudsen oqarpoq.

Kivitsisap upernaag manna webinarerpera:

- Internetti atorlugu pikkorissarnerit 46-t
- Pikkorissarneq akunnernik marluk affarmik sulinerup nalaani ingerlanneqarput.
- Pikkorissartut isummerfigisinnaasaminnik aalaja-ngersimasumik suliaqarput.
- Pikkorissartut eqimattanut sisamanut agguataarne-qarput: Alloriarfiit nukarliit, alloriarfiit akulliit, allori-arfiit angajulliit kiisalu alloriarfiit immikkullu atuartit-sivinni.
- Ikiortineersut pikkorissaasut tamarmik digitalikkut inuillu tikillugit pikkorissaanernik ukiunik sisamanik misilittagaqarput.
- Atuarfinni 22-usunit 18-it peqataapput, atuarfiit ilaasa internettimut attaveqaatilunneri peqqutaallutik.

Du kan deltage i et kursus uden at forlade hjemstedet

<http://www.kivitsisa.gl/>

Vi har i dag mulighed for at indhente viden digitalt på en nem og hurtig måde. Vort land er vidstrakt og lærerne arbejder spredt over hele kysten, men de kan blive undervist af andre lærere uden at behøve at forlade hjemstedet.

Det drejer sig om ca. 70 lærere fra hele landet.

Lærere kan have behov for at udvikle deres kompetencer i undervisningen af elever og personligt fra yngste- til ældstetrinnet.

Men nu har så mange lærere som nævnt netop gjort sig erfaringer med at dygtiggøre sig over nettet uden at behøve at forlade hjemstedet.

Det fortæller lærer på Nuussuup Atuarfia i Nuuk Ane Marie Knudsen.

- Vi var tre kollegaer, der lavede et oplæg til mange andre kollegaer langs kysten om vore erfaringer, som de kan hente inspiration fra. Og jeg vurderer det hele til at have været vellykket, udtaler Ane Marie Knudsen.

Ane Marie Knudsen lavede sammen med 2 kollegaer et oplæg til 46 andre lærere langs kysten hhv. Den 2. og 9. februar.

Vi spurgte projektleder for Kivitsisa Rune Bundgaard om baggrunden for at lærerne nu kan dygtiggøre hinanden:

- Da vi i dag er så digitalt veludstyret og da Grønland er så vidtstrakt, som det er, begyndte vi at tænke over, hvordan vi kan udnytte resurserne bedre. Nogle steder langs kysten mangler lærere, og det er derfor ikke særlig motiverende, at lærerne skal rejse, når de skal på kursus.

- Det er derfor blevet meget nemmere at kunne sprede det arbejde, som dygtige lærerne har haft succes med over nettet og digitalt til andre lærere, udtaler Rune Bundgaard.

Lærere fra hele kysten har tidligere holdt webinar ved fysisk fremmøde først i Ilulissat og siden i Kangerlussuaq.

Ideen kom, da Covid-19 pandemien begrænsede mulighederne for fysiske møder.

- Vi får alle noget ud af det, når vi afholder et webinar. Og på den måde fik vi ideen til at kunne dygtiggøre hinanden på denne alternative måde. Det har vi nu med god succes prøvet 2 gange, siger Rune Bundgaard.

Da lærerne fra Nuussuup Atuarfia i Nuuk afholdt webinar, underviste de i, hvordan eleverne i de ældste klasser kan sætte kritiske spørgsmål til det, de hører, ser og til deres arbejde.

- Det er meget vigtigt at kunne dele viden med hinanden, uanset hvor man bor. Det er også vigtigt for enhver at få kollegial inspiration for at kunne udvikle sig.

- Det var dejligt at kunne benytte de digitale muligheder til at dele viden, og for eksempel at kunne rådgive fåreholderstederne i Sydgrønland. De var dejligt, at vi kunne inspirere hinanden uden først at skulle med fly eller et andet transportmiddel, siger Ane Marie Knudsen.

Kivitsisas forårswebinarer (afholdt af ikiortit):

- 46 online kurser i alt – bestående af 23 kurser, der bliver afholdt to gange
- Et webinar varer 1,5 time og er inden for normal arbejdstid
- Alle webinarer bygger på helt konkret inspiration, som deltagerne kan gå ud og bruge med det samme
- Kurserne retter sig til fire grupper: Yngstetrin, Mellemtrin, Ældstetrin og specialundervisning
- Alle ikiortit har været igennem et fire år langt kompetenceprogram med både digitale og fysiske kurser
- Ud af 22 skoler med ikiortit, afholder 18 disse kurser. Enkelte steder er internettet ikke helt godt nok endnu.

IMAK aamma Namminersolutik Oqartussat (aamma kommunit) 2021-mi isumaqatigiinniarnert naammassinerini suliffimmi avatangiisit pillugit (Stress) siunnerfeqaqatigiissutissamik isumaqatigiissuteqarput.

Kalaallit Nunaanni sullivinni isumannaallisaanermik peqginnissamillu sulineq pillugu Sullivinnik Nakkutilliisoqarfiup nalunaarutaa nr. 1346, 15. december 2005-imeersoq naapertorlugu illuatungeriit kissaatigaat, piffissami isumaqatigiissuteqarfiusumi sulinermut atasumik stressilersarnerup pitsaaliornissaa annikillisarnissaalu eqeersimaarfiginiarneruneqalissasut. Illuatungeriit isumaqatigiissutigivaat, sulinermut atatillugu stressilersarnerup pitsaanerpaamik pissuseqarfigineqarsinnaanera pisinnaasoq sumiiffinni ataasiakkaani isumannaallisaanermut suleqatigiinnermullu ataatsimiititaliat pilersitseqatigiiffiusumik suleqatigiinnerat aqutugalugu, tamatumanilu aqutsisut sulisullu sulinermut atatillugu stressilersarnerup paasinissaanut, pitsaaliornissaanut annikillisarnissaanullu akisussaaqatigiinnerisigut. Illuatungeriit imminnut pisussaaffilerput sulinermut atatillugu stressilersarneq pitsaaliorniarlugu suliniutissatut siunnissiusatut nalunaarutigisap ilanngussaq 1-itut ilanngunneqarput maleruarnissaanut.

Sulinermut atatillugu stressilersarneq pitsaaliorniarlugu suliniuteqarnissaq

Aallaqqaasiut

Namminersolutik Oqartussat aamma Ilinniartitsisut Meeqqat Atuarfianneersut Kattuffiata (IMAK-ip) isumaqatigiissutigivaat, suliffimmi pitsaasumik tarnikkut avatangiiseqarneq aamma sulisut suliffimminni ingerlalluarnert imminnut ataqatigiissut.

Illuatungeriit ataatsimoorlutik anguniagarivaat, sulinermut atatillugu stressilersarnerup annikillisarneqarnissaa.

Taamaammat isumaqatigiissutigineqarpoq, illuatungeriit piffissami isumaqatigiissuteqarfiusumi ataatsimoorluni suliniuteqarnerup patajaallisarnissaata sulissutigissagaat, tassuunakkullu sulinermut atatillugu stressilersarnermut pissutaasartut ataatsimoorluta annertunerusumillu paasi-niarlugit, pitsaaliuilluni suliniutit aallarnisarlugit sulisullu stressimik eqqugaasut isumagalugit.

Stressip suliffik sunaluunniit aamma sulisoq kinaluunniit sunnersinnaavai – suliffiup angissusaa, sumi sulineq atorfeqarnermilu pissutsit apeqqutaatinnagit. Taamaammat pingaartuuvog immikkoortortaqaarfiit anginerusut mikinerusullu tamarmik stressimut tunngasunik isiginninniartuarnissaat sulisunillu tamanik peqataatitsiuarinnissaat.

Aammattaaq pingaartuuvog sulinermut atatillugu stressilersarnerup pissuseqarfiginerani sulisut assigiinngitsuunerisa eqqumaffiginissaat.

Piffissami isumaqatigiiffiusumi illuatungeriit makku sulisutiginiarpaat:

- Sulisitsisut, sulisut taakkulu sinniisaasa akornanni sulinermut atatillugu stressilersarnerup eqqumaffigineqarnissaata paasineqarnissaatalu annertusarnissaat.
- Sulinermut atatillugu stressilersarnerup malunniutitut ersiutaalersartut eqqumaffigineqarnerunissaat.
- Sulinermut atatillugu stressilersarneq pitsaaliorniarlugu sumiiffinni ataasiakkaani suliniuteqarfissat suussusiler-nissaat.

Illuatungeriit isumaqatigiipput Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfianni sulinermut atatillugu stressilersarneq pillugu ataatsimoorussamik misissuinissaq ingerlanniarlugu, taanalu tunngavigalugu sumiiffinni ataasiakkaani suleqatigiiffiit stress pitsaaliorniarlugu suliniutissanut tunaartarisassat isumaqatigiissutigissagaat.

Tamatuma siunertaraa aqutsisut, sulisullu sulinermut atatillugu stressilersarnerup paasiniarnissaanut, pitsaaliornissaanut pissuseqarfiginissaanullu sinaakkutissaqalersinnissaat. Tamatumunnga atatillugu pisortat, tatigisaallutik sinniisit aamma isumannaallisaanermut sinniisit tarnikkut sullivimmi avatangiisit pillugit ilinniartinneqarnissaannut pisariaqartitsineq illuatungeriit nalilissavaat.

Stressip aamma sulinnermut atatillugu stressernerup alaaserineri

Stress qanoq issusiuvoq, inuit ataasiakkaat imminnit pi-masaqaatit ilimagisaasulluunniit piviusunngortissinnaajun-naarnerini inorsartutut misiginerannut naleqqiullugu timik-kut, tarnikkut inooqatigiissutsikkulluunniit qisuariaatinik ilaqartartoq.

Inuit ataasiakkaat piffissami sivikinnerusumi stresser-neq pissuseqarfigisinnaavaat, tamannalu pitsaasutut isi-gineqarsinnaavoq, kisiannili piffissami sivilunerusumi annertuumik tamaviaarnissaq pissuseqarfigiuminaatsittar-lugu. Aammattaaq inuit assigiinngitsut pisuni imminnut assersuunneqarsinnaasuni assigiinngitsunik qisuariaase-qarsinnaapput, taamatullu inuk ataaseq pisuni imminnut assersuunneqarsinnaasuni inuunermik ingerlanerani assi-giinngitsunik qisuariaaseqarsinnaallutik.

Stressernej imminnermini nappaataangilaq, kisianni pif-fissami sivilunerusumi stressertuarnerup peqqissutsikkut sunnigaaneq nassatarisinnaavaa, suliffimmilu kinguner-i-sinnaavaa sulilluarsinnaanerup annikillinera kingunerisin-naallugu.

Suliffiup avataani peqquteqartunik stressilernerup, su-liffimmi pissusilersornerup allanngornera sulilluarsinnaa-nerullu annikillinera kingunerisinnavai, kisiannili sulineq pissutigalugu stressilernertut isigineqarsinnaanani.

Sulineq pissutigalugu stressilernermit pilersinneqartunik ajornartorsiutinik suussusiliineq

Stressilersarnej paasiuminaatsorujussuusinnaavoq, stres-silernernullu ilisarnaataasinnaasunik tamakkiisumik allat-tuinissaq ajornarpoq, tassami sulineq pissutigalugu stressi-lersarnej assigiinngitsorpassuarnik peqquteqarsinnaavoq, soorlu suliat imarisaannik, suliap aqqissugaaneramik, sul-livimmi avatangiisinik, attaveqatigiinnerliornermik il.il.

Sulinngitsuukulaneg, sulisut taarseraannerat, sulisut akulikitsumik isumaqatigiikkunnaartarnerat, suliassat ami-gartumik/naammaginangitsumik suliarineqartarnerat imaluunniit sulisut naammagittaalliortarnerat sulinnermut atatillugu stresser-nemik ajornartorsiuteqartoqarsinnaane-ranut ersiutaasinnaapput.

Sulinnermut atatillugu stressilerner-nemik ajornartorsiuteqar-toqalernersoq paasiniaarlugu, pissutsit assigiinngitsut misis-soqqissaarnissaat pisariaqarsinnaavoq, soorlu makku:

- Sulinnermi nammineertitaanerup annertussusia
- Sulisup piginnaasaasa suliassallu suliarinissaannut piu-masaqaatit annertussusaasa imminnut ataqatigiinnerat, suliassat annertussusaat il.il.
- Sulinnermi atugassarititaasut sullivimmilu avatangiisit, ta-matumunnga ilanngullugit kanngunartuliorfigineqarsin-naanerup qanoq mianernartiginera, nipiliorneq, kiassu-seq il.il.
- Suliffiimmi ilimagisaasut allannguisoqarneraluunniit pil-lugu attaveqatigiinnerit
- Pissutsit uuttorneqarsinnaanngitsut soorlu misigissutsi-

tigut inooqatigiissutsikkullu naqisimaneqarneq, inorsar-tuartutut misigineq imaluunniit suleqatinik pisortamillu tapersersorneqanngitsutut misigineq.

Sulinnermut atatillugu stresser-nemik ajornartorsiuteqar-toqarnera paasineqarpat tamatuma pitsaaliornissaa aam-ma/imaluunniit anikillisarnissaa siunertaralugu iliuuseqar-toqassaaq.

Suliniutit pilersaarusiorderat ingerlanneqarnerallu sulif-fimmi suleqatigiinnermut ataatsimiititaliaq aqqutigalugu sulisut peqataatillugit pissapput.

Aqutsisut sulisullu akisussaaffii

Sulinnermut atatillugu stressilernerup pissuseqarfiginera pitsaanerpaaq pilersitseqatigiiffiusumik suleqatigiinneq aqqutigalugu pisarpoq, aqutsisut sulisullu tamarmik suli-nermut atatillugu stressilernerup pitsaaliornissaanut anni-killisarnissaanullu akisussaaqataaffigisaannik.

Aqutsisut inatsisitigut pisussaaffigaat sulisut tamarmik peqqissutsikkut isumannaallisaanikkullu illersugaanissaat, assinganillu sulisut tamarmik pisussaaffigaat tunaartarisas-sat ilitsersuutillu suliffimmi aalajangiunneqartut maleruar-nissaat.

Sulinnermut atatillugu stressilersarnerup pitsaaliornissaa, atugaajunnaarsinnissaa annikillisinnissaaluunniit

Sulinnermut atatillugu stressilersarnerup pitsaaliornissaa, atugaajunnaarsinnissaa annikillisinnissaaluunniit sulini-utinik assigiinngitsunik imaqarsinnaavoq. Suliniutit taak-ku tamanut atuuttuusinnaapput, inunnut ataasiakkaanut atuuttuusinnaapput akuleriissinnaallutilluunniit. Suliniutit ataasiakkaat immikkut suliniutit – stressilissutaasartunut qulaani paasineqartunut tunngasutut - ingerlanneqarsin-naapput, imaluunniit stress pillugit politikkip pitsaaliuilluni imaluunniit iliuuseqarnissamut sammisumik suliniutinik imaqtup ilaatut ingerlanneqarlutik.

Sulinnermut atatillugu stressilersarnej pissutigalugu ajor-nartorsiutit pissuseqarfiginerat assersuutigalugu inger-lanneqarsinnaapput suliffinnik naliliinnermi ingerlatsine-rup ilaatut, stress pillugu politikkit immikkoortut aamma/imaluunniit stressilissutaasartut aalajangersimasut paasine-qartut immikkut suliniuteqarfigineqarneri aqqutigalugit.

Tunaartarisassat aalajangersarneqareerpata stressilu pitsaaliorniarlugu suliniutit ingerlanneqareerpata, akut-tunngitsumik malitseqartitsinerit/naliliinerit ingerlattari-aqarput, tassuunakkut nalilersorniarlugu, suliniutit suli-naammannersut pisariaqarnerisullu. Tamatumunnga ata-tillugu aamma siunertamut naapertuuttuusinnaavoq eqqarsaatigissallugu, suliniutit nukissamik atuilluarnemik nassataqarnerisut.

Illuatungeriit isumaqatigiissutigaa stressilersarnej paasi-niarlugu annikillisarniarlugulu suliamut atatillugu suliniutit 2025-mi isumaqatigiinniarnemmi atatillugu malitseqartin-neqassasut.

I forbindelse med forhandlinger i 2021 indgår IMAK og Selvstyre (og kommuner) en hensigtserklæring omkring arbejdsmiljø (Stress).

I medfør af Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1346 af 15. december 2005 om sikkerheds- og sundhedsarbejde på virksomheder i Grønland ønsker parterne, at der i overenskomstperioden er et øget fokus på at forebygge og nedbringe arbejdsbetinget stress. Overenskomstens parter er enige om, at den bedste håndtering af arbejdsbetinget stress sker via et konstruktivt samarbejde i lokale sikkerheds- og samarbejdsudvalg, hvor såvel ledelse som medarbejdere tager fælles ansvar for at identificere, forebygge og nedbringe problemer med arbejdsbetinget stress. Parterne forpligter sig til at efterleve hensigtserklæring omkring indsatsen mod arbejdsbetinget stress, som vedlægges i bilag 1.

Indsats mod arbejdsbetinget stress

Indledning

Grønlands Selvstyre og Ilinniartitsisut Meeqqat Atuarfianneersut Kattuffiat (IMAK) er enige om, at et godt psykisk arbejdsmiljø hænger sammen med trivsel for medarbejderne. I den sammenhæng ser parterne det som en vigtig og fælles opgave at øge opmærksomheden på arbejdsbetinget stress.

Parterne har en fælles målsætning om at reducere forekomsten af arbejdsbetinget stress. Derfor er det aftalt, at parterne i overenskomstperioden vil arbejde for at styrke den fælles indsats, så vi sammen og i højere grad kan identificere årsager til arbejdsbetinget stress, iværksætte forebyggende tiltag og tage hånd om stressramte medarbejdere.

Stress kan potentielt påvirke ethvert arbejdssted og enhver ansat uanset størrelsen af arbejdspladsen, hvilket områder der arbejdes indenfor, eller hvilken form for ansættelsesforhold der er tale om. Det er derfor vigtigt at såvel store som mindre enheder har et løbende fokus på stress og at alle medarbejdergrupper inddrages.

Det er ligeledes vigtigt at tage hensyn til, at de ansatte er forskellige, når man håndterer arbejdsbetinget stress.

I overenskomstperioden vil parterne arbejde for at:

- Øge opmærksomheden og forståelsen hos arbejdsgivere, ansatte og deres repræsentanter om arbejdsbetinget stress
- Øge opmærksomheden mht. signaler der indikerer arbejdsbetinget stress
- Identificere lokale indsatsområder for forebyggelse af arbejdsgiverrelateret stress.

Parterne har aftalt at gennemføre en fælles undersøgelse af arbejdsbetinget stress i folkeskolen i Grønland, og på baggrund af denne skal det lokale samarbejdssystem aftale retningslinjer for arbejdspladsens stressrelaterede indsats. Formålet er at give ledelse og ansatte en ramme til at identificere, forebygge og håndtere problemer i tilknytning til arbejdsbetinget stress. I denne forbindelse vurderer parterne behovet for uddannelsesaktiviteter i psykisk arbejdsmiljø for leder, tillidsrepræsentant og sikkerhedsrepræsentant.

Beskrivelse af stress og arbejdsbetinget stress

Stress er en tilstand som ledsages af fysiske, psykiske, eller sociale reaktioner, som er resultatet af den enkeltes følelse af utilstrækkelighed i forhold til at kunne imødekomme de krav eller forventninger, der stilles til vedkommende.

Den enkelte er i stand til at håndtere stress i kortere perioder, hvilket kan ses som noget positivt, men har vanskeligt ved at håndtere langvarigt intensivt pres. Yderligere kan forskellige personer reagere forskelligt i sammenlignelige situationer, ligesom samme person kan reagere forskelligt i sammenlignelige situationer på forskellige tidspunkter i dennes liv.

Stress er ikke i sig selv en sygdom, men længerevarende udsættelse for stress kan føre til helbreds lidelser og kan resultere i reduceret effektivitet på arbejdspladsen.

Stress, der udspringer af forhold uden for arbejdspladsen, kan lede til ændret opførsel og reduceret effektivitet på arbejdspladsen, men kan ikke betragtes som arbejdsrelateret stress.

Identificering af problemer skabt af arbejdsbetinget stress

Stressfænomener er meget komplekse, og det er ikke muligt at give en udtømmende liste over potentielle stressindikatorer, idet arbejdsbetinget stress kan forårsages af forskellige faktorer så som arbejdsindhold, arbejdets organisering, arbejdsmiljø, dårlig kommunikation, osv.

En høj fraværprocent, hyppig personaleomsætning, hyppige personalekonflikter, manglende/utilfredsstillende udførelse af arbejdsopgaver eller klager fra de ansatte kan være tegn, der måske indikerer et arbejdsbetinget stress-problem.

For at klarlægge om der er et problem mht. arbejdsbetinget stress, kan det være nødvendigt at analysere forskellige

faktorer så som:

- graden af selvstændighed i arbejdet
- samspillet mellem den ansattes kvalifikationer og de krav som arbejdet stiller, arbejdsmængden osv.
- arbejdsvilkår og arbejdsmiljø, herunder risikoen for at blive udsat for krænkende adfærd, støj, varme m.v.
- kommunikation om hvad der forventes på arbejdspladsen eller ved gennemførelsen af forandringer
- subjektive faktorer så som det følelsesmæssige- og sociale pres, en fornemmelse af utilstrækkelighed eller en oplevet mangel på støtte fra kolleger eller leder.

Hvis der konstateres problemer med arbejdsbetinget stress, skal der tages skridt til at forebygge og/eller reducere dette. Planlægningen af og gennemførelsen af tiltag skal ske med deltagelse af og i samarbejde med de ansatte via det lokale samarbejdsudvalg.

Ledelsens og medarbejdernes ansvar

Den bedste håndtering af arbejdsbetinget stress sker via et konstruktivt samarbejde, hvor såvel ledelse som medarbejdere tager ansvar for at forebygge og nedbringe arbejdsbetinget stress.

Ledelsen har en retlig forpligtelse til at beskytte sikkerheden og sundheden for alle ansatte, og tilsvarende har alle ansatte en forpligtelse til at følge retningslinjer og vejledninger, der fastsættes i organisationen.

Forebyggelse, fjernelse eller reduktion af arbejdsbetinget stress

Forebyggelse, fjernelse eller reduktion af arbejdsbetinget stress kan indeholde forskellige tiltag. Disse tiltag kan være kollektive, individuelle eller begge dele. De enkelte tiltag kan gennemføres som specifikke tiltag, der er målrettet ovenfor identificerede stressfaktorer eller som integreret del af en stresspolitik indeholdende såvel forebyggende som handlingsorienterede tiltag.

Håndtering af problemer med arbejdsbetinget stress kan eksempelvis gennemføres indenfor arbejdspladsvurderingsprocessen, gennem separate stresspolitikker og/eller via særlige tiltag, der er målrettet identificerede stressfaktorer.

Når retningslinjer er fastlagt og tiltag mod stress er gennemført, bør der regelmæssigt gennemføres en opfølgning/evaluering for at vurdere, om tiltagene stadig er tilstrækkelige og nødvendige. Det er i den henseende også vigtigt at overveje, om tiltagene medfører en effektiv udnyttelse af ressourcerne.

Overenskomstens parter er enige om at der ved overenskomstforhandlingerne i 2025 skal ske en opfølgning på arbejdet med at lokalisere og nedbringe arbejdsbetinget stress.

Nipangersimaannarneq kuultiunngilaq – naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaasariaqarpugut

Elna Heilmann • IMAK-imi síulittaasoq

IMAK ilaasortaminit amerliartuinnartunit saaffigineqartarpoq, suliffimminni pissutsit pillugit FB-kut ilanngus-saqarsimanertik imaluunniit tusagassiuutitut oqaaseqateqarsimanertik pissutigalugu sulisitsisuminnit mianersoqquneqartarnertik soraarsitaanissaminnilluunniit sioorasaarneqartarnertik pissutigalugit toqqissisimajun-naarsimasunit. IMAK-imit sulisitsisut sulisuminnit upa-ruarneqaaqusaanngitsutut misigineqartarnerat ernuma-nartoqartipparput, annermik nalunnginnatsigu sulisut sulisitsisut iluatigisinnaasaraluinik ilisimasaqarluartartut. Soorunami ilaasortavut kaammattunngilagut tunngavis-saqanngitsunik isornartorsiuqqullugit, kisianni sulisitsisut tamaasa kaammattorumavagut, sulisut tunngavissaqarluar-tumik uparuarumasaasa soqutiginerannik takutitsisaqqullu-git, immaqalu annermik suut uparuaanermut tunuliaquta-aanerat soqutiginerusaqqullugu.

Naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaaneq inat-sit tunngaviusoq aqqutigalugu pisinnaatitaaffittut qula-naagaavoq, Nunatsinni innuttaasunut tamanut atuuttoq, naqisimaneqanngitsumillu oqaaseqarsinnaatitaaneq tas-saavoq tamat oqartussaaqataanerannut ingerlalluurtumut tunngaviusoq, tamatta oqaatsitigut allatitigullu isummat-sinnik saqqummiisinnaanitsinnut pisinnaatitaaffiliisoq, ta-matumunnga ilanngullugu inuiaqatigiit qanoq iluseqarnis-saat pillugu isummatsinnik saqqummiisinnaanermut.

Taamaalliluni aallaavittut tamatta qanorluunniit inissisi-magaluarutta kinaagaluartalluunniit sunaagaluartorluun-niit pillugu isummatsinnik saqqummiussisinnatitaavugut. Tamanna paarilluartaqarpaput, tassaavormi tamat oqartussaaqataaneranni tunngaviusumik pisinnaatitaaffik,

naqisimaneqarani eqqarsaatersorsinnaanermut oqaloqate-qarsinnaanermullu inuiaqatigiit ingerlalluurtut pinngitsoor-sinnaanngisaannut tunngaviusoq.

Naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaaneq atorfe-qarnermi pissutsit pissutigalugit killilerneqarsinnaavoq – tamatumunnga assersuutigalugu pissutaasinnaapput ni-pangiussisusaatitaaneq imaluunniit kattuffimmi suliffeqar-fimmiluunniit pisortatut inissisimanermut atatillugu tunaar-tarisassat. Taamaannera pissutissaqarluarpoq. Kisianni suliffiup tusaamaneqarnera innuttaasup naqisimaneqara-ni oqaaseqarsinnaatitaanerani pingaarninngunngisaan-nassaaq, aamma suliamut atatillugu tunngavilersukkamik apersuusersuilluni saqqummiinissaq kingunerisassaanut ernumaneq pissutigalugu tunuarsimaarfigineqanngisaan-nassaaq. Tamanna inuiaqatigiinnut inatsisinik tunngave-qarluni ingerlanneqartumut naapertuuttuunngilaq.

Taamaammatt qanoq iliussaagut, naqisimaneqanngitsu-mik oqaaseqarsinnaatitaanitta killilersugaanerata oqaase-qarsinnaatitaanermut annikillisippagu, annermik oqaase-qaat inuiaqatiginni uparuartariaqartumut tunngasuuppat?

IMAK-imi ilaasortagut Nunatsinni ilinniartitaanerup aaqqissugaanerata ilarujussuanut akuupput, taamaammal-lu ilaasortagut meeqqat atuarfianni aamma kommunini Namminersorlutillu Oqartussani ingerlatsivinni sulianut ulluinnarni qanimut attuumassuteqartuupput. Ilaasortagut aamma Majoriani sulipput imaluunniit pisortat susassaqa-rfiini allani imaluunniit tunngaviusumik atuarfinni nammi-nersortuni efterskolinilu ilinniartitsinermik suliaqartuul-lutik.

Taamaammatt ilaasortatta suliffigisaasa assigiinngisita-

aqisut nassatarivaat, ilaasortagut tassaammata Nunatsinni ingerlatseqataasut pingaarnarpaat ilaat, taakkuami qularnaartarpaat ilinniartitsisutta, atuartut naggataatigullu sumiiffinni ataasiakkaani nunalu tamakkerlugu inuiaqatigiit ineriartornissaat. IMAK-ip suliassaasa pingaarnersaraat ilaasortat kikkulluunniit aningaasaqarnikkut, perorsaanikkut aamma sullivinni avatangiisinut tunngatillugu soqutigisaasa isumaginissaat, sulinerminni annertunerpaamik tapersorneqarnissaat siunertaralugu. Taamaammat aammattaq soqutigisarivarput ilaasortatta isumaasa saqqummiunneqarlutillu tusaaneqarnissaat.

Ilaasortatta inuiaqatigiinnut pingaaruteqarluinnartumik suliaqarnerisa aammattaq kingunerivaa, pissutsit siunertamut naapertuutinngitsoqartut ajornartorsiutillu ilaasortatta sulinerannik ajornakusoortitsilersumik pissuseqarfigineqartut eqqumaffigilluarmatigit, meerartavut inuusuttavullu toqqissimasumik sinaakkutissaqarlutik atuartinneqarsinnaaqkullugit.

Ilaasortatta amerlanersaat pisortani atorfeqarput, taak-kulu annertuumik naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaapput. Imaappoq nammineerlutik oqallinnernut tamanut ammasunut pegataasinnaasut inuttullu isummaminnik isiginneriaatsiminnillu saqqummiisinnaasut. Taamaattoq pisortani atorfeqartup naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaanera taamaallaat atuuppoq atorfilik nammineq inuttut isummaminik saqqummiigaangat, suliffigisani sinnerlugu oqaaseqarnani imaluunniit qanoq sutulluunniit inissisimanini tunngavigalugu oqaaseqarnera nalornissutigineqalersinnaanngippat. Taamaalilluni sulisitsisoq sinnerlugu oqaaseqartoqassappat, sulisitsisup pisinnaatitaaffigaa suut kimillu oqaaseqaatigineqarsinnaanersut pillugit tunaartarisassaliornissaq, taamatullu sulisitsisup atorfillit tunaartarisassat akerliannik iliuuseqartut iliuuseqarfigisinnaallugit.

Arlallit qunulersinnaapput

Ilinniartitsisoq soriarsinnaajunnaartitaasutut misigisinaavoq, arlaleriarluni kinguneqartinneqanngitsunilli aqutsisumut saaffiginnittarsimaguni, whistleblowereqarnermillu aqqissuussineq atorlugu aqutsisut kommunillu atuarfiup atortulunnera, atuakkat pisoqalillutillu nungul-larnikut, init atuartitsiviit peqqinnangitsut, oqoqarnera nungullarsaataasullu allat ilikkariartornermut annertuumik sunniuteqapilussinnaasut pillugit saaffiginnittaraluar-ni kinguneqanngippata.

IMAK isumaqarpoq, uagut ilaasortagullu mianersoqqusisissamut immikkut pisinnaatitaaffeqartugut imaluunniit politikeritsinnut saaffiginnissinnaatitaasugut, suliamik ilisimasaqarnerput tunngavigalugu nalilerutsigu, kissaatiginaangitsumik sammineqartoqartoq.

Taamaattoq takornartaanngeqaaq ilaasortatta atorfeqarnerminni nipangiussisussaataitaasarnarat imaluunniit naqisimaneqaratik oqaaseqarsinnaanermikkut killilersu-

gaasarnarat, tamannalu pissutigalugu ilaasortaq suliffini sinnerlugu oqaaseqassaguni, pineqartullu unioqqutikkunigit pineqaatissinneqarsinnaanera. Naggataatungaatigut kingunerisinnaavaa ilaasortap suliassaminik akisussaaffimminillu pimoorussisup suliunnaarallartitaagallarsinnaanera immaqalu allaat soraarsitaanera.

Suliamummi atatillugu ernummatit?

Pineqartut ilaasortatsinnut puullaqaqinarsinnaasaqaat, tassa-mi uagut paasinninnerput naapertorlugu naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaanermut killiliussat isiginiarneqartariaqaraluarput oqimaaqatigiisinneqarlutillu atuartut, ilinniartitsisut sulisullu allat isumassornissaannik pissaaffeqarnermut naleqqiullugit. Assersuutigalugu qanoq iliortoqassava, meeqqat atuarfianni ilinniartitsisutut arlaleriaqaluni qullersarisanut kommunimilu oqartussaasunut uparuaasarsimagaanni, atuarfimmi meeqqanut naammattunik piginnaaneqarluartunillu sullissisoqanngitsoq? Kommunilu ilinniartitsisoq imaluunniit atuarfik qanillattor-niarlugit iliuuseqanngippat? Soorunami nipangiinnartoqas-sanngilaq, nipangiinnaraluaruttami nikeriarnaviannngilagut. Ilaasortatta ilaat allannguisoqarnissaanik neriuteqarlutik oqaaseqaateqarnissamut aqqutissaasut periarfissaasullu tamaasa atortarnikuuaat naggataatigullu tusagassiutitut saaffiginninnissaq toqqartarsimallugu, kisiannili naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaanerup killilersugaanera pissutigalugu taamatut pisoqarnerani ajutoortoqartarlutik. Naqisimaneqarani oqaaseqarsinnaatitaaneq killilersugaanersoq arlalitsigut paasiuminaatsinneqartarpoq, tamatumanilu erseqqissartariaqarparput aqutsisut akisussaaffigimmassuk, naqisimaneqarani oqaaseqarsinnaatitaanerup killigiunnagaanik ilaasortatta ilisimatinneqar-nissaasa qularnaarnissaat.

Maluginiarparput suliffigisaq sinnerlugu oqaaseqaateqartoqarneranut atatillugu sulisup naqisimaneqarani oqaaseqarsinnaatitaanerninik atuisup pineqaatissinneqarnissaanut piffissaq atorneqartartoq, ajornartorsiutip saqqummiunneqartup aqqiiviginissaanut piffissamit atorneqartumit annertunerusartoq. Taamaalilluni piffissaq annerusumik atorneqartarpoq ilaasortatta pisortani atorfeqartut naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaanerannik killilersuinnermut, saqqummiunneqartup tamanut ammasumik oqallinnermut ilaatinnessaa taamaalillunilu ilinniarti-taanerup aqqissugaanerani ajornartorsiutigisinnaasatta aqqiiviginiarnissaa pineqarani. Paarlaallugu kaammattutitigivarput nunami tamarmi pisortani oqartussaasutut aqutsisut naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaanerup imarisassai isiginiarnerussagaat, oqaaseqarnermi periusaasimasooq kimillu oqaatigineqarnera piunnaarlugit.

Ilaasortagut Nunatsinnilu innuttaasut allat isummernissaminnut qunusiarineqassanngillat!

Tavshed er ikke altid guld – vi skal have lov til at tale frit

Elna Heilmann • IMAK's forkvinde

IMAK modtager et stigende antal henvendelser fra medlemmer, der føler sig utrygge på grund af arbejdsgivers advarsler og trusler om afskedigelse alene fordi medlemmet har udtalt sig på facebook eller i pressen omkring sine arbejdsforhold. Ved IMAK finder vi det bekymrende, at arbejdsgiverne opleves så afvisende over for kritik fra deres ansatte, særligt når vi ved, at mange ansatte har rigtig megen viden, som arbejdsgiverne i stedet kunne være glade for at blive bekendt med. Vi opfordrer naturligvis ikke vores medlemmer til at komme med usaglig kritik, men vi vil meget gerne opfordre alle arbejdsgivere til at udvise interesse for, hvad deres ansatte måtte have af kvalificeret kritik og måske særligt hvad der kunne ligge bag den.

Ytringsfriheden er en grundlovssikret ret, som gælder for alle borgere i vores land og ytringsfriheden er en grundlæggende forudsætning for et velfungerende demokrati, der giver os alle ret til at sige vores mening både i tale og på skrift, herunder også i forhold til hvordan vi synes vores samfund skal se ud.

I udgangspunktet har vi således alle høj som lav, tyk som tynd en ret til at give vores mening til kende om snart sagt hvad som helst. Dette skal vi værne om, for det er en grundlæggende demokratisk rettighed, der er med til at sikre den frie tanke og dialog der er forudsætningen for et velfungerende samfund.

Ytringsfriheden kan på grund af ansættelsesforhold begrænses – det kan for eksempel være på grund af en tavshedspligt eller på grund af retningslinjer knyttet til typisk ledelsesmæssige funktioner i en organisation eller virksomhed. Dette giver god mening. Men det må aldrig blive hensynet til en organisations omdømme, der skal vægte over borgerens frie ytringsfrihed, og det må aldrig blive sådan at saglige kritiske røster holdes tilbage af frygt for konsekvensen.

Det er simpelthen ikke et retssamfund værdigt.

Så hvad skal vi gøre, hvis begrænsninger i ytringsfriheden indskrænker vores ret til at udtale os, særligt når ytringen angår en kritisk funktion i vores samfund?

I IMAK er vores medlemmer involveret i store dele af det grønlandske uddannelsessystem og vores medlemmer har derfor berøring med både dagligdagen i bl.a. den grønlandske folkeskole, det administrative arbejde i kommunernes forvaltning og selvstyret. Medlemmerne har også deres virke i Majoriaq eller beskæftiget med undervisning på andre offentlige institutioner eller de private grundskoler og efterskoler.

Vores medlemmers mangeartede arbejdsområder betyder derfor, at vores medlemmer er nogle af landets mest værdifulde aktører, idet de sikrer, at vi som land kan udvikle vores lærere, elever og i sidste ende vores samfund lokalt og nationalt. Det er IMAKS væsentligste opgave at varetage alle medlemmernes økonomiske, pædagogiske og arbejdsmiljømæssige interesser, så de bliver støttet mest muligt i deres arbejdsliv. Det er dermed også i vores interesse, at vores medlemmers meninger bliver ytret og hørt.

Vores medlemmers samfundskritiske opgave medfører ligeledes, at de er særligt opmærksomme på, at uhensigtsmæssigheder eller problemer, der vanskeliggør medlemmernes varetagelse af deres opgaver bliver håndteret således, at vores børn og unge kan modtage undervisning i trygge rammer.

Langt størstedelen af vores medlemmer er offentligt ansatte, og disse har en udstrakt ytringsfrihed. Det betyder, at de på egne vegne kan deltage i den offentlige debat og fremføre personlige meninger og synspunkter. Beskyttelsen af offentligt ansattes ytringsfrihed gælder dog kun, når den ansatte ytrer sig på egne vegne i modsætning til ytringer fremsat på arbejdspladsens vegne eller hvor der kan opstå tvivl om i hvilken egenskab den ansatte udtaler sig. Sker udtalelsen således på vegne af arbejdsgiver, er det arbejdsgivers ret at opstille retningslinjer for, hvilke ytringer der kan ske og af hvem ligesom arbejdsgiver kan sanktionere ansatte, der handler i strid med retningslinjerne.

Mange kan miste modet

En lærer kan stå komplet magtesløs, hvis hun på baggrund af flere resultatløse henvendelser til ledelsen og hvis hun uden resultat har anvendt en whistleblowerordning for at kritisere ledelsens og kommunens manglende omhu i forbindelse med skolens manglende materialer, mølædte og lasede bøger, klasseværelsens usunde tilstande, skimmel-svamp og andre destruktive elementer, der kan have en enorm påvirkning på læring.

Det er IMAK's holdning, at vi og vores medlemmer har

en særlig pligt til at råbe vagt i gevær eller til at hive fat i vores politikere, når vi med vores faglige baggrund vurderer, at vi er på vej et uønsket sted hen.

Tit og ofte er vores medlemmer dog i deres ansættelse omfattet af en tavshedspligt eller begrænsninger i ytringsfriheden, som gør at medlemmet, hvis denne udtaler sig på vegne af arbejdspladsen, kan få en disciplinær sanktion ved overtrædelse af disse. I sidste ende kan det betyde, at et medlem, der tager sine arbejdsopgaver og sit ansvar alvorligt, kan blive midlertidigt fritaget for tjeneste eller måske endda afskediget.

Og hvad med de faglige bekymringer?

Det kan være utroligt vanskeligt at navigere i for vores medlemmer, idet de opstillede begrænsninger i ytringsfriheden i vores øjne bør ses i lyset af og afvejes over for pligten til at drage omsorg over for elever, lærer og andre ansatte. Hvad skal man f.eks. gøre som folkeskolelærer, hvis man gang på gang påpeger over for skolens og kommunens ledelse, at der ikke er kvalificerede hænder nok til alle vores børn i skolen? Og at kommunen intet gør for at imødekomme læreren eller skolen? Man skal selvfølgelig ikke tie, fordi så er vi i bedste fald lige vidt. Nogle af vores medlemmer har med håb om forandring forsøgt at anvende alle tænkelige talerør og indgange og til sidst har man valgt at kontakte medierne, men på baggrund af begrænsninger i medlemmets ytringsfrihed, så har man brændt fingrene i den proces. Tit og ofte er der uklarhed om der foreligger en begrænsning i ytringsfrihed og her må vi altså understrege, at det er ledelsens ansvar at sikre, at vores medlemmer er oplyst om eventuelle begrænsninger.

Det er vores indtryk, at der i forbindelse med en ytring på arbejdspladsens vegne bliver brugt mere tid på at sanktionere den medarbejder, der har benyttet sin ytringsfrihed frem for egentlig at behandle de problematikker, der blev ytret omkring. Der bliver derfor i overvejende grad brugt mere tid på at begrænse ytringsfriheden for vores offentligt ansatte medlemmer end at lade det indgå i den offentlige debat og dermed søge at få løst de problemer vi kunne have i uddannelsessystemet. Vi opfordrer i stedet til, at ledelser i de offentlige myndigheder omkring i landet fokuserer mere på indholdet i ytringen fremfor måden, den er blevet ytret på og af hvem.

Samfundet skal ikke tage meningers mod fra vores medlemmer eller fra andre borgere i Grønland.

SIGRID DAHLIMUT EQQAANIUT

Sigrid Dahlip toqukkut qimagunnera tusarliunneqarmat IMAK-imi aliatsaatigeqaarput tupassutigalugulu. Sigridimi ukiorpassuit suleqatigalugulu ilisiarisimasarivarput.

Sigrid Dahl suleqatiginerani misilittagartuujunera peqatigiuminartuunera qanilaartuuneralu pisuussutitut misigiuarsimavagut. Suliassat atuarfeqarfiup iluaniittut tamaasa, allaffissornermut perorsaanermulluunniit tungappata suliarisinnaallugillu nalilersuilluarfigisinnavai, minnerunngitsumillu sulisunut tunngasut ilisimasaqarfigilluarlugit.

Sigrid Dahl suliffimminik paarsilluartuunera, suliffimminut maniguulluni tunniusimanera piffissamillu atuilluartuunerata mikinningsumik sullitanut IMAK-illu allaffeqarfianut sunniuteqarfigilluarnikuai toqqissisimatitsisuullunilu. Suliassat naammassisariaqartut naammassissa tungaannut ukkataralugit sulisarluni.

Sigrid Dahl IMAK-imut ilaasortanit sulisut sinniisaannit allaffeqarfimmilu suleqatigisimasaminut minnerunngitsumillu qallunaat nunaanni suleqatigisartakkatsinnit ataqqineqartuuvoq sulilluartuunini ilisimasaqarluartuunini kiisalu torersumik eqqortumillu sullissineq pingartitarimmagu.

Sigrid Dahl august 2010-minngaanniit 31. maj 2022 tikillugu IMAK-ip allattoqarfiani sulivoq.

Sigrid akornatsinniikkunnaarpoq maqaasinassaqaarlugu, misigitittagai nuannersut sulinermilu tunniussimasai eqqaamajuassavagut.

Sigridip ernera Åge ilaqutaasullu tamaasa misiginneqatigigaarpagut, qanortorlu ulluni aggersuni tamannguassi nukissaqartitaagisi.

Sigrid Dahlip eqqaaneqarnera ataqqinartuuli.

*IMAK-imi siulersuisut sinnerlugit
Elna Heilmann*

MINDEORD OM SIGRID DAHL

Det var et chok og med stor sorg vi i IMAK modtog meddelelsen om Sigrid Dahl's død, da vi har arbejdet sammen med og kendt Sigrid i mange år.

Som kollegaer har vi nydt godt af Sigrid Dahls store erfaring, nærvær og imødekommenhed. Hun mestrede at arbejde med og vurdere alle slags sager, såvel administrative som pædagogiske, og havde ikke mindst et stort kendskab til personaleforhold.

Sigrid Dahl's stabilitet, uselviske engagement i arbejdet og evne til at udnytte tiden har været uvurderlig for medlemmerne og IMAK's sekretariat og har været medvirkende til at skabe tryk i arbejdet.

Sigrid Dahl nød stor respekt blandt IMAK's medlemmer, tillidsrepræsentanterne, sine kollegaer i sekretariatet og ikke mindst blandt sine samarbejdspartnere i Danmark, på grund af sin grundige faglige viden, og fordi hun lagde stor vægt på ordentlighed og korrekthed i sit arbejde.

Sigrid Dahl var ansat i IMAK's sekretariat fra august 2010 til 31. maj 2022.

Sigrid er ikke længere blandt os og vil efterlade sig et stort savn. Vi vil altid med glæde mindes hendes fortællinger om sine sjove oplevelser og hendes dybe engagement i arbejdet.

Vi vil gerne udtrykke vores dybeste medfølelse med Sigrid's søn, Åge og hendes øvrige familie, vi håber, I vil blive givet styrke til at komme igennem den kommende tid.

Æret være Sigrid Dahls minde.

*På vegne af bestyrelsen i IMAK
Elna Heilmann*

SIGRID DAHL-MUT EQQAANIUT

Aliatsaatigeqisannik 24.januar 2023 tusarlerneqarpunga, Minngortuunnguami atuarfiup pisortaa Sigrid Dahl akornatsinniikkunnaartoq

Naatsorsuutigisimannikkaluarpaput Sigrid akornatsinniikkunnaarluni taama qimagutiaartiginissaa.

Sigrid ukiorpassuarni IMAK-mi suleqataasoq uanga ilisarismavara.

Atuarfinni pisortanut pikkorissarnerpassuisa ilaanni, IMAK-ip KANUKOKA-llu pikkorissartitsinerisa arlaanni naapeqqaartalerpara.

Sigrid tassaavoq inuk suliaminut ilisimasaqarluartoq, pikkorissoq, suleqatiminut qanilaassusermik ataqqininnermik pingaartitalik.

2016-ip aallartinnerani IMAK-imi siulittaasunngorluna, ukiuni tulluuttuni marlunni 2017-ip naanissaata tungaanut Sigrid qanimut suleqatigilersimavara.

Ukiuni taakkunani Sigrid qanimut suleqatiginerani, sulinermini ilaatigut sakkortusinnaasumik piumasaaqarfigneqartaraluarluni, Sigrid inuuvoq qanilaartoq illarnissamik pingaartitsisoq aammalu suliat iluamik pissuserissumillu naammassinieqarnissaannut pingaartitsiuarloq.

Sigrid-ip siornatigut atuarfimmi pisortaasimanini aallaavigalugu, inatsisinik maleruagassanik najoqqutasianillu ilisimasaqarluarnermigut IMAK-imi ilaasortarpassuit sullinniarnerini ilisimasaqarluarnini atorlugu allaffimmi ilaasortanut sullissilluartuusimavoq.

Minngortuunnguamut uteqqereernerani oqaluutilattaarluta isumasioqatigiilaartarluta tusallattaasarsimavugut.

Eqqaamasat Sigrid pillugu amerlangaartut uummatitsinnut toqqorpagut, qamannga pisumik Sigrid-mut qujanarujussuaq.

Sigrid-ip meera, ilaqutai qanigisai maannalu suleqatigisimasai tamaasa uummammik pisumik misiginneqatigalugit.

Eqqaaneqarnerit ataqqinartuuli <3

*Karl Frederik Danielsen,
Atuarfiup pisortaa Kangillinnguit Atuarfiat*

NEKROLOG OVER SIGRID DAHL

Det var med stor sorg, jeg den 24. januar 2023 fik meddelelsen om, at skoleinspektør ved Minngortuunnguup Atuarfia, Sigrid Dahl, ikke længere var blandt os.

Ingen af os havde forestillet sig, at Sigrid ville gå bort så tidligt.

Jeg ved, at Sigrid var medarbejder i IMAK i mange år, hvor jeg lærte hende at kende under de mange skolelederkurser, der blev afholdt af IMAK og KANUKOKA.

Sigrid havde en stor faglig viden og mange kompetencer, og hun lagde stor vægt på at udvise den største imødekommethed og respekt over for sine kollegaer.

Jeg blev formand for IMAK i begyndelsen af 2016, og kom til at arbejde tæt sammen med Sigrid de næste to år – frem til slutningen af 2017.

I løbet af disse år hvor jeg arbejdede tæt sammen med Sigrid, kunne der ind imellem opstå situationer, hvor der blev stillet svære krav til hende, men for Sigrid var det til alle tider vigtigt at udvise imødekommethed, at have plads til at kunne grine sammen og samtidig løse opgaverne omhyggeligt og ordentligt.

Med baggrund i sit tidligere virke som skoleinspektør, havde Sigrid et indgående kendskab til lovgivning, regler og vejledninger, som hun anvendte i en yderst kvalificeret servicering af IMAK's mange medlemmer fra sekretariatet.

I tiden efter hendes genansættelse på Minngortuunnguup Atuarfia bevarede vi kontakten og kunne fortsat inspirere hinanden.

Vi bevarer de mange gode minder om Sigrid i vore hjerter med en inderlig tak til hende.

Jeg vil gerne udtrykke min dybeste medfølelse med Sigrid's børn, familie, nære venner og tidligere kollegaer.

Æret være Sigrid's minde <3

*Karl Frederik Danielsen,
Skoleinspektør, Kangillinnguit Atuarfiat*

SIGRID DAHLIP ILINNIARNERATA SULISIMANERATALU OQALUTTUASSARTAATA ILAA.

Meeraallunili meeqqat atuarfiani atualerami meeqqat atuarfianut inatsisit arlallit aqquasaarsimavai.

12-iinnarnik ukioqarluni angerlarsimaffini qimallugu Danmarkimut meeqqat allat peqatigalugit ukioq ataaseq atuariatortitaavoq.

Kingorna inuusuttunngorluni ilinniakkamik toqqaasus-sannngorami ilinniartitsisunngorniarni aalajangerpoq. Ukiut tallimat seminariarpoq. Taamanikkut Vordingborgimi ukiivoq, Seminariami ilinniartuni Danmarkimi holdinut ukiisuni kingulliullutik.

Sigrid 1978-imi 22-nik ukioqarluni ilinniartitsisutut naammassigami Itillimi atorfinippoq. Itillimi atorfinikkami paasivaa pisortanngorluni, sunaaffa aamma ilinniartitsisutut kisimiikkami pisortaaginnarnani aamma saniatigut sunngiffimmi atuartitsineq atuakkanillu atorniartarfik aquatarilerlugit. Weekendini Sisimiunut umiatsiamik errorsiartortarsimavoq.

Ukiut marluk Itillimiissinnarluni Paamiunut nuuppoq. 1980-imiit 1985 tungaanut Paamiuniilluni. 1985-imiit 1988-imut Sisimiuni sulivoq 1988-imilu Paamiunut uteq-qilluni.

1995 missaani Sisimiunut uterpoq.

2000-imiit 2010 tungaanut Minngortuunnguup Atuarfiani pisortaavoq.

2010-mi IMAK-imiit Sivsop Sigrid attavigalugu atorfinitsippaa. Atorfinikkami allattoqarfimmi kisimiitsitaavoq. Taamanikkut Sigrid atorfinimmat Sivsop Lisbethilu pikkorissaanerisa nalaaniippoq aammalu allaffimmiup peqquteqarluni sulinngiffeqarnerata nalaaniilluni.

Atorfinitsiaannaq Lisbeth pikkorissaasoq ataasiarluni peqatigaa, kingornalu kisiivimmi sinerissami Selvevaluering pikkorissaatigalugu.

2013-imi isumaqatiginninninniarnernut pikkorissarpoq kingornalu isumaqatiginninniarnernuarnut peqataalluni.

Sigrid IMAK-imut annertuumik ilisimasamigut misilittagaqarnermigullu kivitseqataasimavoq. Allattoqarfimmilu suleriaaseq isumaqatiginninniarnerni peqataasarnerni amerlasuuni IMAK ineriartornera ilisimaarilluarpaa. Taamaattumik suleqataasa "kalendereralugulu harddiskeralugu" oqaatigisarpaa.

Sigrid pensionernissani eqqartulermaguli suleqataasa Sigridip ilisimasai pappilissamut tutsinnissaanut ulapperput, ilami Sigrid allattoqarfiup ingerlanerani sivisunerpaamik sulinikuuvoq. Siulersuisunngortut nutaat siulittasunngortullu nutaat IMAK suleriaasaanut pulanissaannut ikiuuttuartsimavoq suleriaaseq ilisimaarilluaramiuk.

Sigrid IMAK-imiit ukiuni amerlasuuni sulereerluni siora qimalermatigut ilaatigut qulaani oqaatigineqartut apuunikuuagut qutsavigiutigalugu.

Sigridip eqqaaneqarnera ataqqinartuuli.

Allattut: allaffimmi suleqatit

ET RIDS AF SIGRID DAHL'S UDDANNELSESMÆSSIGE OG PROFESSIONELLE BAGGRUND

Siden Sigrid startede i folkeskolen som barn, har hun været gennem adskillige folkeskolelove.

Som kun 12-årig måtte hun rejse fra hjemmet for at tage på 1 års skoleophold i Danmark sammen med andre børn.

Da hun senere som ung skulle vælge uddannelse, valgte hun at uddanne sig til lærer. Hun gik på seminariet i 5 år. Hendes hold var det sidste hold, der var på et års ophold på Vordingborg Seminarium.

Da Sigrid som 22-årig blev lærer i 1978 fik hun ansættelse i Itilleq. Ved ankomsten til Itilleq fandt hun ud af, at hun skulle være skoleleder, og da hun var den eneste lærer, skulle hun ud over lederjobbet også tage sig af fritidsundervisningen og biblioteket. Hun har fortalt, at hun i weekenderne tog til Sisimiut for at vaske tøj.

Efter 2 år i Itilleq flyttede hun til Paamiut, og var ansat der fra 1980 til 1985. Fra 1985 til 1988 arbejdede hun i Sisimiut og flyttede efterfølgende tilbage til Paamiut.

Omkring 1995 vendte hun tilbage til Sisimiut.

Fra 2000 til 2010 var hun skoleinspektør på Minngortuunnguup Atuarfia.

I 2010 kontaktede Sivso Sigrid og ansatte hende i IMAK. Ved ansættelsen var hun alene i sekretariatet. På tidspunktet for Sigrids ansættelse var Sivso og Lisbeth i gang med at afholde kurser og kontormedarbejderen var på orlov.

Kort efter ansættelsen var hun sammen med Lisbeth en enkelt gang under dennes kursusafholdelse, men derefter kørte hun alene kurserne i Selvevaluering langs hele kysten.

I 2013 deltog hun i et kursus om forhandlingsteknik, og deltog efterfølgende i mange forhandlinger.

Sigrid har med sin store viden og erfaring været med til give IMAK et markant løft. Hun havde et stort kendskab til arbejdsgangene i sekretariatet og gennem sin deltagelse i utallige forhandlinger havde hun en stor viden om IMAK's udvikling. Derfor sagde hun gerne, at hun både var kollegaernes "kalender og harddisk".

Da Sigrid begyndte at tale om at gå på pension, fik kollegaerne travlt med at nedskrive hendes viden, fordi hun var den, der havde arbejdet længst tid i sekretariatet. Med sin store viden om arbejdsgangene i IMAK hjalp hun nye bestyrelsesmedlemmer og formænd med at komme godt ind i IMAK's opgaver.

Ovenstående var blandt nogle af de ting, vi nævnte med tak over for Sigrid, da hun efter mange års virke i IMAK stoppede sidste år.

Æret være Sigrid's minde.

Af: medarbejderne i sekretariatet

Sinerissami angalanermit

IMAK-imi siulittaasutut sulininni aammalu IMAK-imi sullissinitsinni ilaasortatsinnit saaffiginnissutaasartut aammalu nammineerluta sinerissami angalanitsinni paasisagut assigiinngitsutigut kingumut eqqarsalersitsipput.

Isumaqarpunga Sulinerup aaqjissuunneqartarneranut isumaqatigiisummik (arbejdstidsaftalemik) pitsaasumik peqarluta taamatullu Suleqatigiinnermut Sunniuteqaqata-sinnaanermullu sinaakkutissamik toqqammavigissaarluta. Taakkualu aallaavigalugillu atorluaraanni suliffimmi sulisitsisut sulisullu suleqatigiittut sinaakkusiorsinnaanerit najoqqutassiorsinnaanerillu iluaqutigilluarsinnaallugit,

Taakkualu ingerlalluassappata sulisitsisut sulisullu peqatigiillutik assigiinngitsut toqqissisimanartumik ineriartortissinnaavaat, soorlu: suleqatigiinnermi piareersartarnek, ingerlaavartumik nalilersuisarneq pitsaasumik paaseqatigiiffiusumillu sinaakkuseraanni pinngitsoorani atuartitsinnermut ilikkarsaanermullu pitsaasumik sunniuneqassaaq.

Siullermik, sumiluunniit suliniarluni aaliangersimagaanni suleqataanissaq, suleqateqarnissaq piumassuseqarnissarlupisariaqarput. Imaappoq sulisutut naatsorsuuteqarfigineqarputit aammalu pitsaasumik sunniuteqaqataasinnaanisat naammassisaqarsinnaanissallu isumalluarfigineqarpoq.

Aappaattut, suliffeqarfiit sulisoqartut tamarmik suliffinilu pisortat pisussaaffeqarput suliffigissaajuarnissaminnut.

Suleqatigiit tamarmik suleqatigiissinnaanissaannik suleqataanissaannillu aqqutissiuussisussaallutik. Pisortatut suligaanni sulisunit suleqatinnullu naatsorsuuteqarfigineqarfiuvoq isumalluarfigineqartoq minnerunngitsumillu maligassiulitut sulisunnut suleqatinnullu suliffigissaajuarnissannut.

Pingaaruteqarpoq ulluinnarni meeqqat atuarsiini sulisugaanni allanilumi, ukioq sioqqullugu, semester sioqqullugu pilersaarutit, suliassat, isumaqatigiissutissallu inississoreernissaat.

Ilinniartitsisut atuartitsinissaminnut piareersaasiortussaapput takutissinnaanngorlugit kikkunnut tamanut. Ilinniartitsisut aamma atuartut, suleqatit angajoqqaallu peqatigalugit ingerlaavartumik nalilersuiuarnissaq pisisaaffigaat. Taakkulu pingaaruteqarput ataqqineqassallutik pingartinneqassallutillu, piviusunngortinneqarnissannut qulakkeerinnittussat pingarnerit tassaapput pisortat.

Taamaattumik suliffeqarfimmi sulisut najoqqutassaannik maleruagassaannik suleqatigiit tamarmik piginneqatigalugit sinaakkusiornissaq pingaaruteqarpoq, sulisut sulisitsisullu nalorninatik paaseqatigiiffiusumillu ingerlasinnaaniassammata.

Sulilluarisi.

Allattoq/ Elna Heilmann

Rejser langs kysten

Mine egne erfaringer fra arbejdet som forkvinde for IMAK, henvendelserne fra IMAK's medlemmer og de forskellige input, vi selv har fået under vore rejser, har givet stof til eftertanke.

Jeg mener, vi har en god arbejdstidsaftale og at vi har et godt udgangspunkt i Rammeaftalen for Samarbejde og Medindflydelse, og at vi ved at anvende disse fuldt ud har gode muligheder sammen med de lokale arbejdsgivere at udarbejde rammer og retningslinjer for arbejdet.

Såfremt de nævnte områder skal fungere efter hensigten kan arbejdsgivere og medarbejdere på betryggende vis og i fællesskab udvikle forskellige emner, for eksempel: forbedrelse af samarbejdet og løbende evaluering, som vil få en gavnlig effekt på undervisning og læringsprocesserne, hvis der udvikles nogle gode rammer og i forståelse med hinanden.

For det første er det nødvendigt at samarbejde og være engageret, såfremt man har besluttet sig for at arbejde et hvilket som helst sted. Det vil sige, at der er nogle forventninger til dig som medarbejder, ligesom det forventes at du har indflydelse på arbejdet og leverer gode resultater.

For det andet har alle virksomheder med medarbejdere en forpligtelse til at sikre et godt arbejdsmiljø. De skal

bane vejen for, at alle medarbejdere kan arbejde sammen og medvirke til løsningen af opgaverne. Som leder er du i en position, hvor medarbejdere og samarbejdspartnere skal kunne regne med dig og ikke mindst have de bedste forventninger til dig som rollemodel i forhold til at skabe et godt arbejdsmiljø for medarbejdere og samarbejdspartnere.

Det er også vigtigt, at hvis man arbejder i folkeskolen – eller andre steder – at der er lagt planer og indgået aftaler forud for hvert år og hvert semester.

Lærerne skal udarbejde planer for deres undervisning, som skal kunne vises til enhver. Lærerne har også pligt til at lave løbende evalueringer i samarbejde med eleverne og sammen med forældrene. Og det er vigtigt, at disse respekteres og prioriteres, og de ansvarlige for realiseringen af disse først og fremmest er lederne.

Det er derfor vigtigt, at der på hver arbejdsplads i samarbejde med medarbejderne udarbejdes rammer for retningslinjer og planer, som medarbejderne har ejerskab over, således at både medarbejdere og arbejdsgivere kan udføre arbejdet uden at være i tvivl.

God arbejdslyst.

Af: Elna Heilmann

- Naalakkersuisoq Peter Olsen ataatsimeeqatigineqarpoq ilaatigut Ilinniartissuarmi atorfeqartunut tunngasunik imaqtumik.
- Sulisoqarnermut immikkoortortaarfik Kommuneqarfik Sermersooq naapinneqarput suliassat sukkannerusumik eqaannerusumillu ingerlanneqartarnissaat siunertaralugu.
- Aningaasaqarnermut siunnersuisoqatigiit isumasioqatigiisitsineranut IMAK-ip siulittaasua peqataavoq.
- Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu tjenestemandit pensionerminni atugarisaannik misissuinissamut atatillugu Aningaasaqarnermut, Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq Naaja Nathanielsen (IA) ataatsimeeqatigineqarpoq. Taamatuttaaq Folketingimi nunatsinniit ilaasortaattagut Aaja Chemnitz (IA) aamma Aki-Matilde Høegh-Dam (Siunut) immikkut ataatsimeeqatigineqarlutik.
- Suleqatigiissitaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu tjenestemandit pensionerminni atugarisaannik misissuinissamut suliaqartussaq sulilluni aallartippoq.
- Suleqatigiissitaq William Kriegelimit siulersorneqartussaq ukuninnga inuttaqassaaq: Inger Kleist Berglund Kleist, Johan Reimer, Marianne Jensen aamma Kunuunnguaq Fleischer. Siullermeerlutik ataatsimiinnissaat suleriesaallu maanna piareersarneqarput.
- Maniitsumi Efterskolimi forstanderi ilaasortallu Maniitsumiinnermi ataatsimeeqatigineqarput. Efterskolinut Isumaqatigiissut nutaaq eqqartorneqarluni.
- Atuarfik Kilaaseqqami ilaasortat pisortallu ataatsimeeqatigineqarput.
- Qeqqata Kommuniata borgmesteria atorfilittallu ataatsimeeqatigineqarput.
- Knud Rasmussenip Højskolianut Isumaqatigiissut inaararneqarpoq isumaqatigiillunilu atsioqatigiittoqarluni.
- IMAK-ip siulersuisui naapillutik 8.-9. marts 2023 ataatsimiipput.
- IMAK-imi siulersuisunut ilaasortaq Helene Heilmann nunani avannarlerni suleqatigiiffiup, NLS-ip, ataatsimiisitsinera peqataaffigaa.
- Kommune Qeqertalimmi borgmesteri kommunaldirektørilu ataatsimeeqatigineqarput. Qeqertalimmi HR-imi pisortaasoq sulisuilu ataatsimeeqatigineqarput.
- Gammeqarfimmi ilaasortat pisortallu ataatsimeeqatigineqarput.
- Juunarsip atuarfiani ilaasortat pisortallu Qasigiannguaniinnermi ataatsimeeqatigineqarput.
- Villads Villadsenip Efterskoliani siulittaasooq, forstanderi ilaasortallu Qasigiannguaniinnermi ataatsimeeqatigineqarput. Efterskolinut Isumaqatigiissut nutaaq atsiorneqarpoq.

- Qeqertarsuup atuarfiani ilaasortat atuarfiullu pisortaa naapinneqarput.
- Ilulissani Atuarfik Jørgen Brønlundimi ilaasortanik pisortanillu ataatsimeeqatigineqarpoq.
- Ilulissani Atuarfik Mathias Storchimi ilaasortat pisortallu oqaloqatigineqarput.
- Avannaata Kommunua Ilinniarnermut Ingerlatsivimmi Pisortaq Aka Grønvold napinneqarpoq.
- Ilinniartitsisunngorniartut 1. s-it IMAK-imiit Ilinniartissuarmut pulaarneqarput.
- Oqaatsit pillugit isumasioqatigiinneq IMAK-ip siulittaasuanit peqataaffigineqarpoq.
- Sivso Dorph IMAK-ip ukiunik 25-nngortorsiorneranut atatillugu sulianut peqataatinneqarpoq.
- Ilisimatusarfiup ataani susasaqartunut ilinniakkanut, ilinniaqqinnernut pikkorissartarnernullu isumasioqatigiittarfik (Aftager panel) ataatsimiittoq peqataaffigineqarpoq. Ataatsimiinneq ukiaru nangeqqinneqassaaq.
- Maajip aallaqqaataani IMAK-imi sullissisutut/siunnersortitut Hector Lennert Petersen atorfinippoq.
- Kommune Kujallermi borgmesteri kommunaldirektørilu naapinneqarput. Taamatuttaaq sulisoqarnermut immikkoortotami sulisut naapinneqarlutik.
- Tasarsuup atuarfiani ilaasortat ataatsimiisinneqarput pisortaasorlu aamma ataatsimeeqatigineqarluni.
- Sulisartut Højskoliani ilaasortat ilassiararneqarput.
- Narsap atuarfiani ilaasortat ataatsimiisinneqarput pisortaasorlu aamma naapinneqarluni.
- IMAK-imi siulersuisunut ilaasortap Lars Jensenip TILIOQ isumasioqatigiisitsisoq peqataaffigaa.
- Ilinniartissuarmi ilinniartut 4. s-ertut naapinneqarput.

- Der blev holdt møde med naalakkersuisoq Peter Olsen bl.a. vedrørende de ansatte på Ilinniarfissuaq.
- Der blev holdt møde med HR-afdelingen i Kommuneqarfik Sermersooq med henblik på at opnå en hurtigere og mere fleksibel sagsbehandling.
- IMAK's forkvinde deltog i Økonomisk Råds seminar.
- I forbindelse med undersøgelsen af pensionsvilkårene for tjenestemænd i Danmark og Grønland, blev der holdt møde med naalakkersuisoq for finanser og ligestilling Naaja Nathanielsen (IA). Der blev ligeledes holdt et særligt møde med de grønlandske medlemmer af Foketinget Aaja Chemnitz (IA) og Aki-Matilde Høegh-Dam (Siumut).
- Arbejdsgruppen til undersøgelse af pensionsvilkårene for tjenestemænd i Danmark og Grønland har påbegyndt sit arbejde.
- Arbejdsgruppen som ledes af William Kriegel har følgende medlemmer: Inger Berglund Kleist, Johan Reimer, Marianne Jensen og Kunuunnguaq Fleischer. Arbejdsgruppen er gået i gang med at planlægge de første møder og arbejds gange.
- Under opholdet i Maniitsoq blev der holdt møde med forstanderen og IMAK's medlemmer på Maniitsumi Efterskole. Emnet var den nye overenskomst for efterskolen.
- Der blev holdt møde med ledelsen og medlemmerne på Atuarfik Kilaaseeraq.
- I Qeqqata Kommunia blev der holdt møde med borgmesteren og hans embedsmænd.
- Aftalen med Knud Rasmussenip Højskolia blev færdiggjort og underskrevet.
- IMAK's bestyrelse holdt et fysisk møde den 8.-9. marts 2023.
- Bestyrelsesmedlem i IMAK, Helene Heilmann, deltog i det nordiske samarbejdsorgan NLS's møde.
- Der blev holdt møde med borgmesteren og kommunaldirektøren i Kommune Qeqertalik. Der blev endvidere holdt møde med leder og ansatte i HR i Kommune Qeqertalik.
- Der blev holdt møde med medlemmer og ledelsen på Gammegarfik.
- Under opholdet i Qasigiannnguit blev der holdt møde med medlemmer og ledelse i Juunarsip Atuarfia.
- Under opholdet i Qasigiannnguit blev der holdt møde med bestyrelsesformand, forstander og medlemmer på Villads Villadsenip Efterskolia. Ny aftale for efterskolen blev underskrevet.
- Der blev holdt møde med medlemmer og ledelse på Qeqertarsuup Atuarfia.
- Der blev holdt møde med medlemmer i og lederen af

Atuarfik Jørgen Brønlund i Ilulissat.

- Samtale med medlemmer og ledelsen på Atuarfik Mathias Storch.
- Møde med forvaltningschef for uddannelsesområdet i Avannaata Komunia Aka Grønvold.
- IMAK aflagde et besøg hos de lærerstuderende i 1.S.
- IMAK's forkvinde deltog i sprogkonferencen.
- Sivso Dorph blev inddraget i arbejdet omkring IMAK's 25 års jubilæum.
- IMAK deltog i et møde for Aftagerpanelet under Ilisimatutarfik. Mødet fortsættes til efteråret.
- Pr. 1. maj blev Hector Lennert Petersen ansat som sagsbehandler/konsulent i IMAK.
- Der blev holdt møde med borgmester og kommunaldirektør i Kommune Kujalleq. Ligeledes blev der holdt møde med de ansatte i HR-afdelingen.
- Møde med medlemmer på Tasersuup Atuarfia – der blev ligeledes holdt møde med skolelederen.
- Fik hilst på medlemmerne på Sulisartut Højskolia.
- Der blev holdt møde med medlemmerne på Narsap Atuarfia, samt møde med skolelederen.
- Medlem af bestyrelsen i IMAK, Lars Jensen, deltog i TILIOQ's seminar.
- Møde med lærerstuderende fra 4. s.

Kingullermernit

Siden sidst

KIVITSISA suliniut pillugu

Suliniut KIVITSISA pillugu siulittaasoq Aka Grønvold apriilip 26.-ani 2023 IMAK-imit ataatsimeeqatigaarput. Oqa-loqatigiinnermi ukua aallaavigineqarput: Workshopit, Webinarit, Ikiortit Ikiortinullu atatillugu tiimit, suliasat akisussaaffiilu.

KIVITSISA-p siulittaasualu isumaqatigiippugut IMAK-imiit qulequttat qulaani taaneqartut aallaavigalugit kom-munit atuarfiilu qanoq ingerlatsinersut paasiniaaffigineqas-sasut. Taamaaliornissamut siunertaavoq qulaani pineqartut isumaqatigiissuteqarfigilernissaat.

IMAK-imiit paaserusutatta ilagivaat KIVITSISA-p nittarta-gaani ima allassimasoq:

- Webinarernej ataaseq 1,5 tiimit sulinerup nalaani ingerlanneqartarpoq

KIVITSISA-p nittartagaani allassimasoq “sulinerup nalaani” qanoq paasineqassava? Atuartitat qimallugit? Imaluunniit ataatsimiiffissat arlaannut webinar taarsiullugu?

Ilinniartitsisunit IMAK-imut saaffiginnissutinik arlalinnik tigusaqarnikuuvugut. Taakkua nalornissutigivaat webi-narinut takkuttussaaitaanerlutik imaluunniit piumasunut neqeroorutaannaanersoq. IMAK-imiit isumaqarpugut aqut-sisut ilinniartitsisut takkunnissaannik piumaffigigunikkit pikkorissarnertuulli tiimeqartitaassasut, tassa webinarip aallartinneraniit naaneranut piffissaq atorneqartog akissar-sissutaassasog. Neqeroorutaappat ilinniartitsisunut takkun-nissamik piumaffiginninnertaqanngitsoq akissarsissutaas-sangilaq.

Assersuutitut taanna IMAK-imiit taalaarparput. Allaniq suli eqqartugassaqarluassasog naatsorsuutigaaarput. Su-liniut KIVITSISA iluatsissappat aamma sulisut pikkoris-saasuugunik pikkorissartuugunilluunniit atugassarititaasut nalussanngilaat.

Ilisimasanik nutarsaanerit

Piareersartarnermut piffissaliunneqarsimasumut atatillugu erseqqissarusunnarpoq ilinniartitsisup nammineerluni ilisi-masatigut nutarsaanissaminut atuakkat, atuagassiat internet il. il. aqutugalugit misissuisarnera ilaareermat. Webinaritulli ittut aqutsisunit ilinniartitsisut takkunnissaannik piu-maffiginnittut pikkorissarnertuulli isigineqassapput.

“Piareersarnermut ilaapput, ilinniartitsinerup piareer-sarnera malitseqartinneralu sunaluunniit, tamatumunnga ilanngullugit sulianik naqqiinerit, atuakkat, atuagassi-at internet il.il. atuartitsissumut tunngasut aqutugalugit atuartitsissut pillugu ilisimasanik nutarsaanerit. Tiimit 3.1 naapertorlugu naatsorsukkat tamatumunnga ilaasutut isigi-neqassapput”.

Om projektet KIVITSISA

Fra IMAK havde vi et møde med formanden for projektet KIVITSISA Aka Grønvold den 26. april 2023. Samtalen tog udgangspunkt i følgende emner: Workshops, Webinars, Ikiortit og deres timetal, opgaver og ansvar.

Vi lavede en aftale med formanden for KIVITSISA om, at IMAK ud fra ovennævnte emner undersøger kommunernes og skolernes anvendelse af KIVITSISA. Formålet med un-dersøgelsen er at sikre nogle aftaler for de nævnte områder.

Et af de områder, som vi fra IMAK ønsker at få afdækket er en linje på KIVITSISA's hjemmeside, hvor der står:

- Webinarerne varer halvanden time og foregår i arbejdsti-den

Hvordan skal udtrykket “i arbejdstiden” på KIVITSISA's hjemmeside forstås? Skal man forlade eleverne? Eller skal webinarer erstatte et af de fastsatte møder?

IMAK har modtaget adskillige henvendelser fra lærerne, som er i tvivl om der er mødepligt til webinarerne eller om det er et frivilligt tilbud. IMAK mener, at såfremt skolele-delsen forlanger, at lærerne skal møde op til webinarerne, må lærerne tildeles et timetal på samme måde som ved deltagelse på et kursus, det vil sige et timetal fra start til slut på webinarer. Hvis det ikke forventes, at lærerne skal møde op til webinarer, skal der ikke tildeles timer for deltagelsen.

Vi nævner dette som et eksempel, men regner med, at der

vil være andre emner at tage stilling til. Såfremt projektet KIVITSISA skal fungere efter hensigten, må medarbejderne også kende vilkårene for deres deltagelse – hvad enten de står for kurset eller selv deltager på kurset.

Faglig ajourføring

I forhold til fastsat forberedelsestid skal det understreges, at lærerens egen faglige ajourføring gennem faglitteratur, tidsskrifter, internet m.v. er medregnet i forberedelsestiden. Men deltagelse i webinarer og lignende arrangementer, hvor ledelsen kræver lærerens deltagelse, skal betragtes som kurser.

”Forberedelsen indbefatter al forberedelse og efterbehandling af undervisning, herunder opgaveretning, faglig ajourføring via faglitteratur, tidsskrifter, internet m.v. De i henhold til 3.1 beregnede timer anses for medgået hertil”.

- IMAK-imi siulittaasoq Elna Heilmann aamma Efterskole Villads Villadsenimi siulersuisunut siulittaasoq Martine Lange efterskolini pisortanut ilinniartitsisutullu sulialinnut isumaqatigiissummik Qasigiannguani atsi-oqatigiipput. Isumaqatigiissut aamma Maniitsumi Efterskolimi siulersuisut siulittasuannit Per Andersenimit atsiorneqarpoq.

- IMAK's forkvinde Elna Heilmann og forkvinde for Efterskole Villads Villadsens bestyrelse Martine Lange underskrev i Qasigiannguit efterskolernes overenskomst for lederne og undervisere. Overenskomsten underskrives også af bestyrelsesformand på Maniitsumi Efterskoli Per Andersen.

Assiliisoq/foto: Simon Lennert

- IMAK-imi ukiorpassuarni siulittaasuusimasooq Sivso Dorph IMAK-ip ukiunik 25-nngortorsiorluni nalliut-torsiornissaanut atatillugu saqqummiussassanut peqataajartorluni nuummiipooq. Nuummiinnermini iluat-sillugu allaffeqarfitsinni ullualunni peqatigaatigut.

- Den mangeårige formand i IMAK Sivso Dorph var i nuuk for at deltage i forskellige udgivelser i forbindelse med IMAK's 25. års jubilæum. Han var sammen med os fra sekretariatet i nogle dage.

Assiliisoq/foto: Simon Lennert

Sinniisoqarfiup ataatsimiinnissaa/Repræsentantskabsmøde 2023

Ataatsimiigiaqqusissut ataatsimiinnissaq sapaatip akunnerinik 14-inik sioqqullugu nassiunneqassaaq/ Indkaldelsen sendes 14 uger før mødet.	Sap. ak. 32/ UGE 32	7. - 11. August 2023
Oqaluuserisassatut kissaatigineqartut ataatsimiinnissaq sapaatip akunnerinik arfineq-pingasunik sioqqullugu apuussimassapput: SINNIISOQARFIUP ATAATSIMIINNERANI OQALUUSERISASSAT: -Aqutsisussamik qinersineq -Siulittaasup nalunaarutaa -Naatsorsuutit -Siunnersuutit tigusimasat - Aningaasaqarneq ilaasortaanermullu akiliutip angissusilernera -DLF-ip ataatsimeersuarneranut aallartitassamik qinersineq -Kukkunersiuisussanik malussarissunik sinniisussaanillu qinersineq -Tamalaat Ønsker til dagsorden skal være i hænde 8 uger før mødet: REPRÆSENTANTSSKABMØDE DAGSORDEN: - Valg af dirigent - Formandens beretning - Regnskab - Indkomne forslag - Budget og fastsættelse af kontingent - Valg af kongresdelegeret til DLF - Valg af kritisk revisor og suppleant - Evt.	Sap. ak. 38/ UGE 38	 18. - 22. september 2023
Ataatsimiinnissaq sapaatip akunnerinik sisamanik sioqqullugu oqaluuserisassat nassiunneqassapput: Naatsorsuutit kukkunersiukkat, aningaasaqarneq ilaasortaanermullu akiliutip angissusilernera ukiunut naatsorsuuteqarfiusunut tulluuttunut marlun-nut kiisalu siunnersuutit ataatsimiinnermi suliarineqartussat. 4 uger før mødet sendes mødedagsorden: Revideret regnskab, budgetter og forslag til kontingent for de kommende 2 regnskabsår samt de øvrige forslag, der skal behandles på mødet.	Sap. ak. 42/ UGE 42	16. - 20. oktober 2023

ILINNIARTITSISOQ

IMAK-miit saqqummersitaq · Udgivet af IMAK

Aaqqissuisoqarfik / Redaktion: Elna Heilmann (Akisuss. Aaqq. / Ansvarsh. Red.)

Marie Kûitse Kristensen (Aaqqissuisoq / Redaktør)

Simon Lennert (Allaffimmiit / Sekretariatet)

Ilusilersorneqarfia · Layout: Grønlands Medie Center v/Lars Ezekiasen, Nuuk

Amerlassusaat · Oplag: 1.500 eks.

Naqiterneqarfia / Trykkeri: N-Offset, Nuuk

IMAK · Noorlernut 23 · Postboks 867 · 3900 Nuuk · Oqarasuaat / Tlf 32 25 50 · Fax 32 50 61 · imak@imak.gl

IMAK-imi siulittaasoq / Formand for IMAK: Elna Heilmann · Oqarasuaat / Tlf 32 25 50 / Mobil 52 33 45